

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN vzw

samen dementie draagbaar maken

DESIGN & PRINT // WWW.TWINDESIGNBYBA.BE

Driemaandelijks tijdschrift van de Alzheimer Liga Vlaanderen vzw

Lid van de Ligue Nationale Alzheimer Liga asbl/vzw/VoG - Registratienummer: P00 2048

Onder de Hoge Bescherming van Hare Majesteit de Koningin

Terugzendadres: Rubensstraat 104/4, 2300 Turnhout • Verantwoordelijke uitgever François De Vleeschouwer – Platanenlaan 9 – 2200 Herentals

 ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN vzw
samen dementie draagbaar maken

Rubensstraat 104/4, 2300 Turnhout
T 014 43 50 60, secretariaat@alzheimerliga.be
www.alzheimerliga.be, www.jongdementie.info
www.omgaanmetdementie.be • BE87 3101 0355 8094

 0800 15 225
Alzheimer Phone National
GRATIS LUISTER- & INFOLIJN

INHOUD

Cover	1
Inhoud	2
Colofon	2
Voorwoord	3
Onze Liga in de kijker	4
Ontvangen giften	10
Een kijkje bij Familiegroepen Dementie regio Deinze	13
Alzheimer Liga Vlaanderen in samenwerking met	14
Goed om te weten	16
Focus op dementie	18
Publicaties	26
Regionale werking	30
<i>Alzheimer Liga Vlaanderen provincie Antwerpen:</i>	30
<i>Alzheimer Liga Vlaanderen provincie Limburg:</i>	32
<i>Alzheimer Liga Vlaanderen provincie Oost-Vlaanderen:</i>	32
<i>Alzheimer Liga Vlaanderen provincie Vlaams-Brabant:</i>	33
<i>Alzheimer Liga Vlaanderen provincie West-Vlaanderen:</i>	34
Steun ons: doe een gift!	35

COLOFON

De Alzheimer Liga Vlaanderen vzw is een vereniging van families en hulpverleners geconfronteerd met de ziekte van Alzheimer en aanverwante aandoeningen, en is lid van de Ligue Nationale Alzheimer Liga asbl/vzw/VoG.

SECRETARIAAT

Rubensstraat 104/4
2300 TURNHOUT
Tel.: 014 43 50 60
en 0800 15 225
secretariaat@alzheimerliga.be

LIDMAATSCHAP

Gewoon lid € 10

Rekeningnummer: 310-1035580-94, IBAN BE87 3101 0355 8094. De Alzheimer Liga Vlaanderen is door het Ministerie van Financiën erkend om belastingvrijstelling te verlenen voor giften. Schenkingen van in totaal minstens 40 euro per jaar (storting lidgeld niet inbegrepen) geven een belastingvermindering van 45%. De Alzheimer Liga Vlaanderen is ook erkend om legaten te aanvaarden. De Alzheimer Liga Vlaanderen is lid van de VEF (Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving) en aangesloten bij donorinfo.be.

“Alzheimer”: driemaandelijks tijdschrift van de Alzheimer Liga Vlaanderen vzw.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: François De Vleeschouwer – Platanenlaan 9 – 2200 Herentals
REDACTIE: Hilde Lamers & Gitta De Nutte

Janssen

Alzheimer Liga Vlaanderen vzw
onderschrijft de Ethische Code van de VEF.

VOORWOORD

Lieve lezer

Steeds meer wordt de wereld ons dorp. Ondanks een aantal pogingen om muren te bouwen of landsgrenzen weer sterker af te bakenen, werken steeds meer mensen aan zorgzame verbondenheid en zorg voor elkaar. Dankzij de verhoogde mobiliteit en de steeds intensievere kennisdeling via gedigitaliseerde multimedia worden kennis en expertise gedeeld, good practices verspreid en middelen samengevoegd. De sneltrein van het verhoogde inzicht raast steeds verder.

Dit brengt naast verhoogde kwaliteit van dienstverlening uiteraard ook een uitgebreid verwachtingspatroon met zich mee. Het mantra van druk op financiële en menselijke mogelijkheden, maakt het niet eenvoudig om al deze verwachtingen binnen kort tijdsbestek in te lossen.

Toch nodigt het ons uit om creatief om te gaan met de middelen die we ter beschikking hebben. Het is bewonderenswaardig om heel de dynamiek te mogen ervaren die ook onze Alzheimer Liga Vlaanderen kenmerkt. Naast de organisatorische verdieping van onze organisatie, wordt werk gemaakt van heel wat initiatieven die zich in de tweede jaarhelft aandienen.

Zo zal vanaf 14 september 2017 een Wereldweek Dementie in Roeselare doorgaan. We beginnen met de avondvoorstelling ‘Gisteren zal het regenen’ in CC De Spil te Roeselare waarbij het startsein wordt gegeven aan het landelijke project ‘De Alzheimer Code’, een initiatief van Hellebosch vzw, Alzheimer Liga Vlaanderen en Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Hierbij ook een bijzondere aandacht voor de Werelddag Dementie op 21 september die dit jaar in het teken van beweging zal komen te staan. Daarnaast is het ook goed om te weten dat we in november de Ontmoetingsdag Jongdementie zullen organiseren. Meer info over deze evenementen leest u in dit tijdschrift.

We zijn ook verheugd dat we in dit nummer meer kunnen vertellen over een gloednieuw EU-project dat in Europa aan de universele dementiezorg van morgen bouwt. Daarnaast zult u informatie lezen over een ‘Global Plan Dementia’ dat bij de Wereldgezondheidsorganisatie werd geadopteerd.

Ondertussen werken al onze Familiegroepen (Jong)Dementie in Vlaanderen onverdroten verder om het lotgenotencontact vlees en bloed te geven. Ook op wetenschappelijk vlak blijft Alzheimer Liga Vlaanderen haar medewerking aan tal van fundamenteel en zorggerelateerde onderzoeken verlenen.

Op alle niveaus wordt er verder samengewerkt met dat ene doel voor ogen: ‘Samen dementie draagbaar maken’. Aan al wie hiertoe haar of zijn steentje bijdraagt: hartelijk dank!

We wensen U een aangenaam zomerverlof!

François De Vleeschouwer
Voorzitter

Mathieu Martens
Medevoorzitter

Hilde Lamers
Directeur

INTERVISIE 0800-LIJN

De intervisie is een samenkomst van vrijwilligers die de Alzheimer Phone National, onze gratis luister- & infolijn, bemannen. Zo leren we van elkaars ervaringen, problemen en aanpak. We bespreken specifieke oproepen, met het nodige respect voor de privacy van de beller. Iedereen denkt mee na over de best mogelijke antwoorden. We doen dat in een sfeer van collegialiteit en gelijkwaardigheid. De begeleiding ligt in handen van een ervaringsdeskundige vrijwilliger, Linda Vandevre.

Vanaf 2017 zijn er drie intervisies in Gent en drie intervisies in Turnhout, onder leiding van de intervisie-coach.

Op 08/06/2017 ging een intervisie door in Turnhout en op 15/06/2017 in Gent. Het werden interessante samenkomsten.

Heb jij ook nood aan een luisterend oor? Je kan elke werkdag van 9 uur tot 21 uur gratis bellen naar de Alzheimer Phone National op 0800 15 225.

Of omgekeerd, wil je graag voor iemand anders een luisterend oor zijn? Dan ben je altijd welkom in ons vrijwilligersteam. Wij bieden een degelijke vorming en coaching op maat aan. Je kan je kandidaat stellen per mail via laura.weyns@alzheimerliga.be of telefonisch via 0495 21 41 19.

0800 15 225
Alzheimer Phone National
GRATIS LUISTER- & INFOLIJN

VORMING SOCIALE KAART

De vorming 'sociale kaart', éénmaal per jaar in elke provincie georganiseerd door de Alzheimer Liga Vlaanderen, is een opleiding voor de vrijwilligers van de Liga, familieleden en mantelzorgers.

De vrijwilligers kunnen de cursus gratis volgen. Andere deelnemers betalen 15 euro (inclusief syllabus).

Op 8 juni 2017 ging de cursus door in de provincie Antwerpen. Op een interactieve manier werden de volgende onderwerpen besproken:

- Alzheimer Liga Vlaanderen vzw: meer informatie over de vier statutaire doelstellingen van onze Liga.
- Waar kan je terecht VOOR en NA de diagnose (jong) dementie?
- Ondersteuningsmogelijkheden voor de mantelzorgers thuis en buitenshuis.
- Uitkeringen en tegemoetkomingen.
- Juridische hulp met onder andere het nieuw beschermingsstatuut (bewind, zorgvolmacht).

Heb je deze cursus gemist? Geen nood!

In de provincies Vlaams-Brabant en Limburg staat nog een vorming 'sociale kaart' gepland op:

12 oktober 2017 in jeugdherberg 'De Blauwput', Martelarenlaan 11, 3000 Leuven van 9u30 tot 12u30. Inschrijven kan tot 5 oktober 2017 via secretariaat@alzheimerliga.be of 014 43 50 60.

7 december 2017 in het Officenter, Hendrik van Veldekesingel 150, 3500 Hasselt van 9u30 tot 12u30. Inschrijven kan tot 23 november 2017 via secretariaat@alzheimerliga.be of 014 43 50 60.

NIEUWE VORMINGSREEKS VOOR (KANDIDAAT-)MODERATOREN VAN FAMILIEGROEPEN (JONG)DEMENTIE VAN DE ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN

Tijdens de maanden mei-juni 2017 organiseerde de Alzheimer Liga Vlaanderen in samenwerking met de regionale expertisecentra Meander, Paradox, Sophia en Foton een vormingsreeks van vier dagen voor (kandidaat-)moderatoren die zich willen bijscholen in het begeleiden van Familiegroepen (Jong)Dementie. Deze lessenreeks ging door in het woonzorgcentrum De Veilige Have te Aalter. Een twintigtal deelnemers volgden de vierdaagse vormingsreeks. De cursus werd ingedeeld in vier sessies, waarvan twee volledige dagen en twee halve dagen.

De voornaamste doelstelling was het tegemoetkomen aan een reële behoefte tot ondersteuning van de huidige moderators én nieuwe moderators opleiden.

Sessie 1: Wat iedereen zou moeten weten over DEMENTIE door dr. Yannick Vermeiren

Om iedereen met dezelfde basiskennis te laten starten was de vorming van dr. Yannick Vermeiren een uitstekend begin. Het verschil tussen primaire en secundaire vormen van dementie werd duidelijk. Het verloop van de aandoening met een gemiddelde tijdsduur tussen de verschillende fasen leerde ons dat er tussen de start van de degeneratie en het finale einde van de ziekte een periode ligt van 25 jaar. Dr. Vermeiren besprak ook de stappen in het stellen van de diagnose. Het verloop in fasen en wat het doet met de persoon zelf wordt ingedeeld in de 'bedreigde-ik' fase, de 'verdwaalde-ik' fase, de 'verborgen-ik' fase en tenslotte de 'verzonken-ik' fase. Zijn er geneesmiddelen die het ziektebeeld kunnen omkeren? Op dit ogenblik niet, maar onderzoeken naar geneesmiddelen die de slechte eiwitten wegruimen is één onderzoekspiste die op dit ogenblik veel aandacht krijgt.

Sessie 2: Familiedynamieken door Hilde Delameillieure, coördinator Fototeam en cliëntgerichte werking

Hilde Delameillieure nam ons mee in het verhaal van familiebanden. Wat krijg je mee van je ouders op genetisch vlak en opvoedkundig vlak? Tijdens de namiddagsessie hadden we het vooral over de relationele ethiek.

Sessie 3: Verliesverwerking en vroegtijdige zorgplanning door Veerle De Bou van het regionaal expertisecentrum Paradox

Tijdens deze vorming nam Veerle De Bou ons mee in het verhaal van permanent verliezen, verliesverwerking, rouwverwerking, anticiperend rouwen, patiëntenrechten, vroegtijdige zorgplanning en negatieve wilsverklaring.

Ook de wet op euthanasie (28/05/2002) kwam aan bod.

Sessie 4: Begeleiden van groepen: gespreksmethodieken door Peter Gielen, medewerker Beleid & bestuur van Trefpunt Zelfhulp

We startten de laatste sessie met een uitgebreide kennismakingsoefening. Iedereen interviewde zijn/haar buur en stelde zo een ander voor. Dat werkt laagdrempeliger dan jezelf voorstellen. Daarna bespraken we in kleine groepjes wat we best wel en wat we best niet doen als Familiegroep (Jong)Dementie. Wat we wel best doen, vatten we samen als: luisteren naar elkaar, uitwisselen van ervaringen, gericht doorverwijzen bij medische of technische vragen, personen die te lang praten of naast de kwestie praten afblokken en terug bij de zaak brengen, empathisch meevoelen, eerlijk zijn, het groepsgevoel laten primeren, omgaan met respect en veiligheid creëren. We dachten ook na over de voorwaarden en de persoonlijkheidskenmerken om een geschikte moderator te zijn. In de namiddag hadden we het over technieken en vaardigheden van de moderator.

Dank aan de organisatie, de lesgevers en het woonzorgcentrum De Veilige Have!

DE ALZHEIMER CODE

Fotograaf: Mirjam Devriendt

Fotograaf: Mirjam Devriendt

september – november 2017

De tweede editie van *De Alzheimer Code* komt eraan. Dit project pleit voor een genuanceerde, respectvolle beeldvorming over dementie en steekt mensen met dementie een hart onder de riem én van diegenen die hen omringen en verzorgen.

Mensen met dementie tellen mee! Deze boodschap wil *De Alzheimer Code* verspreiden door middel van tentoonstellingen, theater- en filmvoorstellingen, muziekactiviteiten, lezingen, reflectie- en infomomenten.

Initiatiefnemers zijn de Alzheimer Liga Vlaanderen, het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en Helbosch vzw. Zij gaan in meer dan 70 steden en gemeenten een samenwerking aan met meer dan 100 organisaties en instellingen uit de wereld van kunst en cultuur, onderwijs, zorg en welzijn.

Enkele blikvangers in het uitgebreide programma zijn:

Gisteren zal het regenen

Met deze warme voorstelling gaat *De Alzheimer Code* op 14 september van start in Roeselare. Op de affiche staan onder andere acteur Josse De Pauw, beeldend kunstenaar Koenraad Tinel en het Rony Verbiest Trio. De voorstelling wordt op 7 oktober ook in Lommel gepresenteerd.

Werelddag Dementie

Deze bijzondere dag vindt op 21 september plaats in Roeselare. Met onder meer een dementievriendelijke wandeling met culinaire en artistieke verrassingen onderweg.

Uit het niets

Centraal in deze tentoonstelling staan de soms verbluffende beelden gemaakt door mensen met dementie. Zij kwamen tijdens workshops o.l.v. Alexandra Cool tot stand. Deze expo doet Strombeek-Bever, Wemmel en Heusden-Zolder aan.

Meer informatie over het programma en het opzet vindt u op www.alzheimercode.be.

Werelddag Dementie 2017

'Dementie in Beweging'

Donderdag 21 september

PROGRAMMA

voordracht door Professor Dr. Christophe Lafosse

getuigenis van een mantelzorgers

interactieve studienamiddag voor mantelzorgers & professionelen

belevingswandeling

Locatie:
Cityscoop
Gasstraat 25
8800 Roeselare

Informatie & inschrijvingen:

014 43 50 60

secretariaat@alzheimerliga.be

www.alzheimerliga.be

Inschrijven tot 7 september 2017

We starten de Wereldweek Dementie én De Alzheimer Code met de avondvoorstelling 'Gisteren zal het regenen' in CC De Spil (Roeselare) op 14 september 2017.

Meer info en inschrijven: www.alzheimercode.be.

DUO-MOBIEL DOET MENSEN BEWEGEN, OOK AL KUNNEN ZE DAT NIET

Te pas en te onpas krijgen wij te horen dat we moeten bewegen om gezond te blijven. Er zijn zelfs managers die daarom al wandelend vergaderen met hun medewerkers. Met de slogan 'Dementie in beweging' speelt de Werelddag Dementie dit jaar in op die gedachte. Maar ... jammer genoeg zijn er ook mensen met dementie die niet meer kunnen gaan of staan en zelfs hun armen niet meer kunnen bewegen. Mia Van den Bossche uit Sint-Lievens-Houtem is zo iemand. Zij verkeert in een ver gevorderd stadium van dementie en is volledig afhankelijk van haar omgeving. Haar man, Aimé Houbracken, heeft voor haar een unieke oplossing bedacht: de DUO-Mobiel. Met de klemtoon op 'duo'.

We schrijven juni 2012 toen bleek dat Mia op korte termijn niet meer zelfstandig rechtop zou kunnen staan. Twaalf jaar eerder – zij was toen zestig jaar – kreeg ze te horen dat ze aan de ziekte van Alzheimer leed. De eerste tekenen daarvan kwamen vijf jaar eerder al aan de oppervlakte. Medio 2012 was de ziekte dus al ver gevorderd.

Aimé: "We hebben ons altijd goed laten omringen door een team van professionele hulpverleners. Ik vroeg dan ook aan onze kinesisten wat we konden doen om zolang mogelijk te voorkomen dat ons moe niet meer zou kunnen gaan en staan. Hun advies was duidelijk: opnieuw en meer bewegen."

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, vermoed ik.

Aimé: "Er bestonden natuurlijk al hulpmiddelen, zoals bijvoorbeeld de pedalo in de thuiszorgwinkel van

de CM. Maar die was voor Mia zeker niet bruikbaar. Ik ben uiteindelijk tot de conclusie gekomen dat ik zelf iets moest construeren om haar te helpen. Het ligt immers in mijn aard om de problemen altijd zo rationeel mogelijk aan te pakken. Natuurlijk is er ook de emotionele kant van het ziekteproces, maar dankzij de steun van de hulpverleners en van onze vier kinderen konden we de moeilijkheden altijd het hoofd bieden."

"Na het nodige denk- en zoekwerk kwam ik tot de idee van de DUO-Mobiel. Het is een eenvoudig concept met wel een spitsvondige constructie. Mijn opleiding tot metaalbewerker heeft mij daarbij natuurlijk een flink handje geholpen."

Hoe werkt de DUO-Mobiel?

Aimé: "Het centrale gedeelte is een trapas met aan beide kanten twee pedalen. Aan de ene kant van die as plaats je de rolstoel en aan de andere kant zit ik. Ik heb voor ons moe twee 'galoches' voorzien van een kliksysteem, waarmee we haar voeten aan de pedalen kunnen bevestigen. Wanneer ik mijn pedalen in beweging breng, begint Mia automatisch mee te fietsen. Je kan de pedalen met een eenvoudige beweging ook omhoog plaatsen, waardoor het mogelijk wordt om op dezelfde manier de armen te doen bewegen. Zo kan je iemand die geen enkele medewerking kan verlenen toch activeren. Dat is volgens mij het unieke van dit systeem."

Het woordje 'duo' is dan ook goed gekozen ...

Aimé: "Het omvat de hele filosofie van de DUO-Mobiel. Je gaat in duo bewegen. De hulpverlener neemt de persoon met dementie mee in zijn eigen beweging. Maar het is méér dan alleen maar bewegen. Ik merk dat ons moe er veel deugd aan beleeft, zeker als ik tijdens het 'fietsen' ook nog liedjes van vroeger zing. Bewegen en zingen zijn voor haar vertrouwde dingen die haar doen genieten. Ik ben ervan overtuigd dat ze hierdoor anderhalf jaar langer heeft kunnen gaan en staan en dat er heel wat nevenverschijnselen van haar dementie zijn weggebleven." Mia en Aimé fietsen dagelijks twee keer twintig minuten. Het zijn hun verwenmomenten. Van september 2012 tot half oktober 2016 fietsten ze samen 1.500 keer en dat was goed voor duizend uren bewegen. Nele Van Schelvergem, vrijwilligster bij de Familiegroep Dementie regio Gent, vindt dat de

DUO-Mobiel ook een meerwaarde kan betekenen voor bijvoorbeeld woonzorgcentra. Voor heel wat ouderen met de ziekte van Alzheimer dreigt het bezoek immers weg te vallen als het contact moeilijk wordt. Met de DUO-Mobiel zouden de bezoeker en de persoon met dementie samen kunnen bewegen en op die manier de band blijven behouden. De bezoekers voelen dan dat hun aanwezigheid iets kan betekenen voor de oudere.

"Onderhandelingen met een firma die het toestel op de markt wilde brengen zijn afgesprongen, omdat ze zich niet aan de gemaakte afspraken hielden", zegt Aimé. "Nu willen wij vooral bekendmaken dat mensen nog altijd zelf kunnen bewegen ... zelfs als ze dat niet kunnen."

Marcel Kumpen

6E ONTMOETINGS DAG JONGDEMENTIE – SAVE THE DATE!

SAVE THE DATE!

ONTMOETINGS DAG JONGDEMENTIE

ZATERDAG 18.11.2017 - LEUVEN

Naar jaarlijkse goede gewoonte organiseert Alzheimer Liga Vlaanderen vzw een 'Ontmoetingsdag Jongdementie'. De zesde editie gaat door op zaterdag 18 november 2017 in het provinciehuis in Leuven. **Het thema is: 'I am somebuddy', omdat we alle Vlaamse buddywerkingen jongdementie in de kijker willen plaatsen én de personen met jongdementie centraal zetten! Begin september kunt u het volledige programma raadplegen op www.alzheimerliga.be.**

Het belooft een ontspannend dagprogramma te worden voor personen met jongdementie en al hun naasten. In naam van hen, heten wij u van harte welkom. Hierbij nodigen wij u ook vriendelijk uit om dit evenement kenbaar te maken aan het brede publiek.

Deze dag is een organisatie van Alzheimer Liga Vlaanderen vzw in samenwerking met regionaal expertisecentrum dementie Memo, zorgcirkels jongdementie Leuven, buddywerkingen 'Het Ventiel' en 'Samendrie', WZC Damiaan, WZH Ambroos en de provincie Vlaams-Brabant. Met steun van pi life sciences consultancy.

Mia en Aimé tijdens hun dagelijkse wellness-moment.

ONTVANGEN GIFTEN

Alzheimer Liga Vlaanderen wenst langs deze weg de families en vrienden van Irène Fory en Jan Schreurs te condoleren met het verlies van hun bemind familielid. Zij kozen er spontaan voor om, naar aanleiding van dit bedroevend gebeuren, onze Liga financieel te steunen. Wij danken de families en iedereen van harte voor dit mooie gebaar.

FEEST VOOR DENISE

In mei werd Denise Sweelssen 50 jaar, een gebeurtenis die gevierd mocht worden! Maar het is ook een leeftijd, die heel wat herinneringen oproept aan haar vader, ondertussen overleden, bij wie op 50-jarige leeftijd de ziekte van Alzheimer begon. Denise en haar moeder hebben haar vader tot het laatste jaar thuis verzorgd. Denise ging wel werken, maar haar moeder was altijd bij hem. Bij Denise vond ze een luisterend oor. Ondertussen zijn er veel meer mogelijkheden voor lotgenotencontact, en een luisterend oor, zoals onze Familiegroepen (Jong)Dementie en onze gratis 0800 luister- en infolijn, iets waarvan Denise meent dat het voor veel mensen een enorme steun kan zijn.

Ook onze nieuwe campagne 'Dementie zal onze mooie herinneringen nooit kunnen afpakken', waarbij we het taboe rond jongdementie aanpakken, bracht veel dingen weer naar boven schrijft Denise: "Wat we allemaal meegemaakt hebben, zowel de grappige als

Denise samen met haar moeder

minder leuke dingen, ook al is het 18 jaar geleden dat mijn vader gestorven is. Het heeft 13 jaar een enorme impact op ons leven gehad en ik ben blij dat dit onder de aandacht wordt gebracht."

Voor haar feest vroeg Denise haar gasten om een bijdrage voor onze liga te doen. En zo schonk ze ons maar liefst € 1000! Dit bedrag gaan we toewenden om van onze 6e Ontmoetingsdag Jongdementie op 18 november 2017 te Leuven financieel mee te ondersteunen.

Denise willen we graag van harte danken voor dit mooie warme initiatief!

Ook de verjaardagen van Jeanne Keppers en van Marc Parrein werden gevierd, met onze liga als goed doel in het achterhoofd, want ter ere van die gelegenheden mochten wij ook heel wat giften ontvangen. Dank je wel, en proficiat!

FIEN EN DORIEN

Fien en Dorien, 2 studentes Offices Management – Management Assistant aan de Hogeschool Gent bedachten een leuke verkoopactie ten voordele van onze liga voor hun opleidingsonderdeel projectmanagement. Tijdens de opendeurdag van 22 april, verkochten zij schepsnoep. Toen ze ons informeerden dat deze actie € 1.007,62 opgebracht had, waren wij ontzettend aangenaam verrast!

Fien en Dorien, dank je wel om onze liga als goed doel te kiezen!

Hartelijk dank!

CARWASH DE ROTONDE

Zoals steevast elk jaar, kregen we opnieuw het fijne bericht van Hilde Fewan dat zij ook dit jaar graag met haar zoon Mathias een Wasdag wou organiseren, waarbij ze geld inzamelt in haar Carwash 'De Rotonde' voor onze liga, en dit ter herinnering aan haar mama die overleed aan de gevolgen van de ziekte van Alzheimer.

Op 12 maart 2017 was het weer zover, € 350 bracht deze actie zomaar eventjes op, fantastisch! Onze bestuurder Bernard Gabriëls was dan ook zeer blij dat hij deze mooie cheque in ontvangst mocht nemen. Dank je wel Hilde en Mathias!

TESTAMENT.BE – 12 SEPTEMBER 2017 - HASSELT

De groepscampagne testament.be, waar onze liga bij aangesloten is, is dit jaar aan haar 10e editie toe. En dat vieren ze met ... de Tournée Généreuse van het Salon van het Testament voor het Goede Doel: tien infodagen met gratis voordrachten en juridisch advies in tien steden in Vlaanderen, Wallonië en Brussel.

Informatie over onze liga kan je uiteraard op alle dagen verkrijgen, maar op 12 september 2017 zullen wij zelf extra in de kijker geplaatst worden in Hasselt, samen met een 15-tal andere goede doelen. Er is telkens een ochtendsessie en een namiddagsessie waarbij volgende zaken en timing op het programma staan:

Ochtendsessie:

- 9u00 - deuren open voor de gast-goede doelen
- 9u45 - deuren open voor publiek: contact met de goede doelen
- 10u15 - voordracht en vragen uit het publiek
- 11u15 - individueel advies juristen + contact met de goede doelen + receptie
- 12u30 - einde sessie 1 + lunch medewerkers goede doelen

Namiddagsessie:

- 13u45 - deuren open voor het publiek: contact met de goede doelen
- 14u15 - voordracht en vragen uit het publiek
- 15u15 - individueel advies juristen + contact met de goede doelen + koffie en gebak
- 16u30 - einde sessie 2

Onze voorzitter François De Vleeschouwer en onze medevoorzitter Mathieu Martens zullen die dag aanwezig zijn met een infostand. Zij antwoorden graag op jullie vragen!

Inschrijven is gratis maar wel verplicht: www.testament.be.

TESTAMENT.BE

OOK ALS JE ER NIET MEER BENT, KAN JE NOG MEER BETEKENEN DAN JE DENKT.

Neem een goed doel op in je testament en vergroot de erfenis van wie je dierbaar is.

UITSTAP MET LOTGENOTEN FAMILIEGROEP DEMENTIE DEINZE

Op 1 juni 2017 maakte onze familiegroep onder een stralende zon een uitstap met carpooling naar het mooie stadje Veurne. Het programma, onder deskundige leiding van kernlid José voorzag eerst een korte wandeling met gids door het centrum en bezoek aan de prachtige Sint-Walburgakerk.

Nadien werden we in een gezellige sfeer van de informatiedienst vergast met lekkere streekproducten waarna in een aanpalende brasserie genoten werd van een middagmaal.

In de vroege namiddag ging het dan richting Lo-Reninge alwaar we de alom gekende en zeer gemoderniseerde koekjesfabriek 'Jules Destrooper' konden bezoeken. We hadden de gelegenheid met een lekkere koffie van de verschillende soorten koekjes te proeven. En of het smaakte! Het hoeft niet te verwonderen dat eenieder genoot van deze jaarlijkse uitstap. Het ging er gemoedelijk aan toe en plannen werden reeds gemaakt voor een volgende uitstap. Wat kan vriendschap tussen lotgenoten toch mooi zijn!

François Van de Weyer

DEELNAME AAN HET 'ZORGPLEIN' IN DEINZE OP 7 JUNI 2017

Door de stad Deinze werd een 'Zorgplein' georganiseerd in de zaal van de Brielpoort waarbij zorgorganisaties een stand werd toegewezen.

Onze Familiegroep Dementie nam deel naast het praatcafé dementie, CAW Oost-Vlaanderen, OKRA,

thuiszorgdiensten, dagverzorgingscentrum Ter Motte Nevele, Bond Moyson, Mutualiteit CM en nog vele anderen.

Het was marktdag en heel veel belangstellenden kwamen langs. Tussen de stands waren er optredens met dansgroepen en ook kleuterklasjes hadden heel veel succes. Het geheel werd trouwens opgeluisterd door 'Commissaris Migraine van Mega Mindy'.

Dit alles gaf ons de mogelijkheid heel wat publiek te ontvangen aan onze infostand voorzien van banner en de nodige brochures die konden aangeschaft worden. Ook kwamen verscheidene mantelzorgers van onze Familiegroep een kijkje nemen. Dit initiatief onder het motto 'Langer genieten is... de juiste zorg krijgen' zal waarschijnlijk elk jaar georganiseerd worden. Het stelde onze Familiegroep Dementie ook in de gelegenheid om kennis te maken met de andere hulporganisaties. Tevens een belangrijke bijdrage tot promotie van de Alzheimer Liga Vlaanderen.

Music for Alzheimer

Organiseer een ACTIE voor

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN vzw

samen dementie draagbaar maken

De actie 'Music for Life' van Studio Brussel richt zich opnieuw op de Vlaamse vzw's. Alzheimer Liga Vlaanderen vzw is goedgekeurd als goed doel door de Koning Boudewijnstichting. Vanaf september tot kerstavond kan IEDEREEN een actie op touw zetten om ons financieel te steunen.

Alzheimer Liga Vlaanderen wil familieleden en mantelzorgers ondersteunen in het omgaan met mensen met (jong)dementie.

Dat doen we onder meer door:

- Familiegroepen (Jong)Dementie waar familieleden en mantelzorgers lotgenoten kunnen ontmoeten
- Sociale activiteiten
- Belangenbehartiging en sensibilisering
- Onderzoek

Wens je communicatieve ondersteuning (promotiemateriaal & publiciteit)? Geef ons dan een seintje!

Dankzij jouw hulp kunnen wij nog meer families ondersteunen!

STAPPENPLAN:

1. Bedenk een toffe actie om geld in te zamelen.
2. Surf naar www.dewarmsteweek.be en zoek Alzheimer Liga Vlaanderen in de lijst van goede doelen.
3. Registreer je actie via het online-formulier.
4. Stort je geld door aan de Koning Boudewijnstichting a.d.h.v. de instructies die je persoonlijk ontvangt.
5. Laat ons weten wat je doet via secretariaat@alzheimerliga.be of tel. 014 43 50 60 zodat wij jouw actie ook in de kijker kunnen zetten!

0800 15 225
Alzheimer Phone National
GRATIS LUISTER- & INFOLIJN

VUJ: FRANÇOIS DE VLEESCHOUWER - PLATANENLAAN 9 - 2200 HERBERTALS

DESIGN & PRINT: MIJNET WINKELBOEKJES

© Edwin Fontaine

NETWERKZORG VOOR PERSONEN MET DEMENTIE NOORD-LIMBURG

Noord-Limburg biedt netwerkzorg aan voor personen met dementie en hun naaste omgeving. Hiervoor slaan 5 organisaties de handen in elkaar met als doel om de continuïteit in de zorg voor personen met dementie of jongdementie te garanderen. Dit zijn woonzorgcentrum Immaculata Overpelt, Alzheimer Liga Vlaanderen, DAGG, Mariaziekenhuis Noord-Limburg en CM thuiszorgpunt. In partnerschap bieden zij het Inloophuis Dementie aan: een infopunt voor mensen met dementie, hun mantelzorgers en hun brede omgeving. Hierbij wordt een zorgpad dementie gevolgd waarin individuele begeleiding van de persoon met dementie en zijn familie, informatieverstrekking en vorming, samenwerking, netwerking, interactie en doorverwijzing naar andere organisaties centraal staat.

U wenst meer te weten? Neem dan beslist contact op met Veerle Janssen, referentiepersoon dementie

van het Inloophuis Dementie in Overpelt. 011 80 56 50 - inloophuisdementie.overpelt@rusthuizenza.be

OMGAAN MET DEMENTIE: VAN DIAGNOSE TOT ZORG

Het Dementieplan Vlaanderen verwijst naar de vernieuwing van de website OmgaanMetDementie.be. Vandaag zijn we verheugd om je de volledig gemoderniseerde site voor te stellen. Het werd een samenwerkingsinitiatief van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de Alzheimer Liga Vlaanderen.

We namen de website helemaal onder handen en doorliepen een proces van co-creatie van vele ervaringsdeskundigen, mensen met dementie en professionals. Zo hielden we maximaal rekening met de inzichten van diverse leden van de Familiegroepen (Jong)Dementie van onze liga om de website nog meer toegankelijk leesbaar te maken.

Een veelgehoorde klacht van mantelzorgers die ons bereikte, was dat men door het bos de bomen niet meer zag. Informatie wordt vaak versnipperd aangeboden. Daarom werd ook aandacht besteed aan de diverse behoeften van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Van daaruit werden links gelegd naar de diverse vormen van dienst- en ondersteunende hulpverlening of naar externe websites. Professionals vroegen of ze de filmpjes zouden kunnen downloaden: dat is nu mogelijk gezien we een YouTube-kanaal gebruiken.

Ten slotte is de nieuwe website ook volledig proof voor de huidige en toekomstige digitale mogelijkheden, dus toegankelijk via de smartphone. We hopen alvast vele mantelzorgers en professionals van de voor hun broodnodige informatie te voorzien. Voeg je deze website toe aan je favorieten?

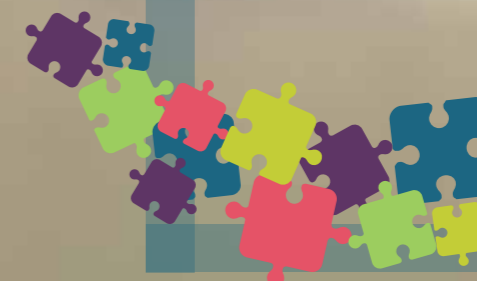
Jurn Verschraegen en Hilde Lamers

DAG VAN DE MANTELZORG 2017

*Zorg is zoveel meer dan zorgen;
Zorg is liefde, hoop, betrokkenheid.
Zorg is welzijn willen borgen met kracht, geduld en tederheid.*

Caroline Duisings

JONGDEMENTIE.INFO – GETUIGENISSEN GEZOCHT!

Sinds 21 mei 2014 wordt www.jongdementie.info levendig gehouden door vier organisaties die de handen in elkaar slaan met als doel grensoverschrijdende informatie en advies over jongdementie te verstrekken.

Dit zijn het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, het Regionaal Expertisecentrum Dementie Memo, het Nederlandse Alzheimer Centrum Limburg en de Alzheimer Liga Vlaanderen.

We roepen op voor **nieuwe getuigenissen met foto's en persoonlijke verhalen van personen met jongdementie en/of hun naasten** om deze website verder op te fleuren.

Geïnteresseerd om geïnterviewd te worden? Dan kan je mailen naar info@jongdementie.info.

MANTELZORGERS KUNNEN TERECHT BIJ HET VLAAMS EXPERTISEPUNT MANTELZORG

Goede zorg maakt deel uit van het dagelijkse sociale leven van mensen. Mantelzorgers, zoals zovelen binnen de Alzheimer Liga Vlaanderen, zijn hierbij onmisbaar. Ook de Vlaamse overheid is die mening toegedaan. Met onder meer een mantelzorgplan¹, waaraan ook de heer Mathieu Martens vanuit onze Liga en OKRA meewerkte, geeft zij ten volle waardering, erkenning en ondersteuning aan mensen die zorg opnemen voor hun familie, vrienden of mensen uit hun omgeving. Dit plan vormt het kader voor de oprichting van het Vlaams Expertisepunt Mantelzorg, dat in de eerste helft van 2018 operationeel zal worden.

“Er is een onmiskenbare nood aan een centralisatie van kennis en expertise die kan worden ingezet voor en door mantelzorgers, professionelen en beleidsmakers. Een vlot toegankelijk Vlaams expertisepunt mantelzorg is daarvoor het geëigende instrument. De mantelzorg zal rechtstreeks bij dit centraal punt terecht kunnen waar inzichten, gegevens, kennis, methodieken en adviezen omtrent mantelzorg in Vlaanderen gebundeld en – voornamelijk digitaal – ontsloten worden”, aldus Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gezin Jo Vandeurzen.²

Voordelen voor de mantelzorger

1. Het expertisepunt zal informatie laagdrempelig en zoveel mogelijk digitaal toegankelijk maken voor de mantelzorgers, maar ook voor personen met een zorgnood, professionele zorgverstrekkers, beleidsmakers en het brede publiek. Eén van de middelen hiervoor zal een up-to-date en gebruiksvriendelijke

website zijn. Verder wordt ook specifieke aandacht gegeven aan het verbeteren van de communicatie om kwetsbare mantelzorgers te bereiken.

2. Het expertisepunt zal informatie en expertise bundelen en kennisopbouw stimuleren. Daartoe stimuleert het expertisepunt onderzoek naar mantelzorg en zorgt het ervoor dat de opgedane kennis wordt uitgewisseld. Dit draagt bij tot een mantelzorgvriendelijke samenleving die de Vlaamse overheid voorstaat. Het digitale luik (bijvoorbeeld in de vorm van e-tutorials) speelt hierbij een rol van belang.

3. Het expertisepunt zal over mantelzorg in de samenleving een genuanceerde beeldvorming ondersteunen, met specifieke aandacht voor de jonge mantelzorger.

Het Vlaams Expertisepunt Mantelzorg wordt gedragen door twee actieve partners: het Vlaams Mantelzorgplatform, een samenwerking van de verenigingen van gebruikers en mantelzorgers, en het Steunpunt Expertisenetwerken. Deze partners vormen de stuurgroep van het Expertisepunt. Mantelzorgers zijn hierdoor rechtstreeks bij het expertisepunt betrokken. Samen met de andere relevante actoren staat een Raad van Inspiratie borg voor een intersectoraal draagvlak voor de inhoudelijke werking van het Vlaams Expertisepunt Mantelzorg.³

Alzheimer Liga Vlaanderen ondersteunt de werking van het Vlaams Expertisepunt Mantelzorg en juicht een samenwerking toe.

¹ <http://jovandeurzen.be/sites/jvandeurzen/files/Vlaams%20Mantelzorgplan>

² www.jovandeurzen.be/nl/mantelzorgers-kunnen-weldra-terecht-bij-vlaams-expertisepunt-mantelzorg

³ *Ibid*

BEMIDDELING BIJ CONFLICTEN DIE ONTSTAAN RONDOM HET AFSCHEID VAN EEN GELIEFDE MET DEMENTIE

U herkent het beslist wel: rondom mensen met dementie ontstaan er vaak conflicten, soms tussen kinderen, van kind tot patiënt, rond financiële kwesties, tussen de meer of minder zorgende, en nog veel andere oorzaken die spanningen doen oplopen bij deze moeilijke levensfase van de geliefde en naaste.

Conflicten horen bij het leven. Wanneer mensen met elkaar in conflict zijn, kunnen ze in een vicieuze cirkel terecht komen waar ze soms moeilijk uitgeraken, waarbij escalatie van de conflicten vaak het gevolg

zijn. Dan kan een professionele bemiddelaar helpen. Ze begeleiden de betrokkenen bij het herstellen van de communicatie en de relatie, en bij het zoeken naar oplossingen voor het conflict, bij het vinden van rust rondom de persoon met dementie.

ConnFinity is een jonge vzw, gestart in december 2016, die zich toelegt op de bemiddeling bij conflicten in levenseindsituaties. Het kan gaan om conflicten naar aanleiding van het contactverlies zelf. Maar ook om conflicten die opgebouwd werden in de

loop van het leven, die al lang sluimerden, en die in deze levensfase plots een scherp en dwingend karakter krijgen. Deze conflicten kunnen het afscheid zodanig bemoeilijken dat je als naaste er niet toe komt om het verlies daadwerkelijk te verwerken.

Bij ConnFinity staan een tiental bemiddelaars klaar om mensen in deze situatie een veilige context te bieden, waarin het conflict bespreekbaar wordt. Door hun opleiding en ervaring kunnen ze hen de nodige ondersteuning geven om met elkaar in gesprek te gaan over het conflict en de onderliggende noden, behoeften en verlangens. Ze zijn erkend door de Federale Bemiddelingscommissie.

“ConnFinity bemiddelt bij conflicten aan het levenseinde en maakt op die manier mogelijk dat mensen zich opnieuw met elkaar verbinden bij het definitieve afscheid.”

Op die manier biedt ConnFinity een specifieke dienstverlening die zich duidelijk onderscheidt van en een aanvulling is op wat andere professionals aanbieden op vlak van medische zorg, psychologische begeleiding, palliatieve hulpverlening, ...

Meer informatie vind je op www.connfinitie.be.

VLAAMSE OUDERENRAAD GEEFT VISIE OP ZORG EN WELZIJN

In het informatieblad ‘Actueel’ (jaargang 18, 2) geeft stafmedewerker advisering Nathalie Sluyts, een overzicht van de prioriteiten die de Vlaamse Ouderenraad vooropstelt inzake haar visie op zorg en welzijn.

Deze prioriteiten beogen een sterk en kwalitatief Vlaams welzijns- en zorgbeleid dat in staat is om de toemende vraag naar (aan)gepaste woon-, zorg- en ondersteuningsvormen voor ouderen op geschikte wijze te beantwoorden.

Weerhouden prioriteiten:

1. Houd rekening met evoluties en trends in de (hedendaagse en toekomstige) maatschappelijke omgeving.
2. Voorzie bijkomende financiering voor acties.
3. Stem het welzijns- en zorgbeleid af op de reële noden en behoeften.
4. Maak zorg betaalbaar en toegankelijk voor iedereen.
5. Vertrek vanuit een visie op actief ouder worden en welbevinden.
6. Schep kansen om ouder te worden in de eigen omgeving.
7. Beschouw preventie als een prioriteit.
8. Ontwikkel een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid.
9. Zet sterker in op de ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers.
10. Geef aandacht aan ouderen in kwetsbare situaties en pak onderbescherming aan.
11. Continueer waardevolle proefprojecten.
12. Bemoedig via bijkomende investeringen en via een permanente monitoring de kwaliteit van zorg- en dienstverlening.
13. Verhoog de personeelsnormen in woonzorgcentra.
14. Laat enkel nog erkende assistentiewoningen toe.
15. Zet in op inspraak en participatie van gebruikers.
16. Stem alle vormen van zorg- en dienstverlening op elkaar af.

Alzheimer Liga Vlaanderen ondersteunt deze belangrijke prioriteiten!

François De Vleeschouwer

GLBAAAL ACTIEPLAN TEGEN DEMENTIE GOEDGEKEURD DOOR DE WERELDGEZONDHEIDSORGANISATIE (WHO)

Tijdens de 70ste bijeenkomst van de Wereldgezondheidsorganisatie (*World Health Organization, WHO*) in Genève (Zwitserland) op 29 mei 2017, werd een globaal actieplan tegen dementie unaniem goedgekeurd door de 194 participerende lidstaten. Het plan werd getiteld: *'Global Plan of Action on the Public Health Response to Dementia 2017-2025'* – en is het resultaat van 10 jaar overleg. Tijdens de vorige bijeenkomsten was er onder meer gebleken dat - tot dusver - slechts 29 van de 194 WHO-lidstaten dergelijk plan tegen dementie geactualiseerd hebben (waaronder het Dementieplan in Vlaanderen), wat de broodnodige uitbreiding ervan op nationaal niveau door de overige landen sterk beklemtoont.

Paola Barbarino, CEO van *Alzheimer's Disease International (ADI)*, de overkoepelende organisatie van in totaal meer dan 90 Alzheimerverenigingen op wereldniveau, verklaarde het volgende: "De huidige situatie is onhoudbaar. Dementie wordt onherroepelijk de 'duurste' ziekte van de 21e eeuw als hier geen halt toe wordt geroepen. Volgens ADI zijn er drie cruciale elementen die noodzakelijk zijn om het leven van personen met dementie en hun naasten te verbeteren. Dit zijn: een genuanceerde beeldvorming, een (vroeg) tijdige diagnose en een gemakkelijkere toegang tot hulp via overheidsinstanties. We stellen voor dat 1% van de maatschappelijke kosten die verbonden zijn aan dementie toegewezen worden aan onderzoek op alle niveaus, zowel het fundamentele en zorgonderzoek, alsook onderzoek naar preventie en risicofactoren en medicijnenontwikkeling. We moeten nu reageren." Onder meer Alzheimer Europe en een heus aantal personen met dementie en hun naasten werden geraadpleegd bij het tot stand komen van dit plan.

Finaal bevat het 7 actiepunten:

- 1) Dementie is een prioriteit voor de algemene volksgezondheid.
- 2) De bewustwording omtrent dementie moet worden vergroot – de barrière verkleind – meer sensibilisering (genuanceerde beeldvorming).
- 3) Het risico op dementie moet worden verkleind.
- 4) De diagnose (vroegdetectie), behandeling en ondersteuning van en voor dementie moet worden vergroot.
- 5) Ook de verzorgers en naasten moeten meer hulp krijgen – kwaliteit van zorg en ondersteuning.
- 6) Er moeten meer ICT systemen omtrent dementie worden ontwikkeld – betere communicatie.
- 7) Meer ondersteuning ook voor dementie-onderzoek en innovatie.

Het doel is dat tegen 2025 op wereldniveau zo'n 75% van de lidstaten het plan hebben geïntegreerd in hun nationale dementiestrategieën.

Het volledige actieplan van 28 pagina's kan worden geraadpleegd via de volgende link: http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA70/A70_28-en.pdf.

Bronnen:

- <http://alzheimer-europe.org/News/Policy-watch/Monday-29-May-2017-The-World-Health-Organization-WHO-adopts-a-global-plan-on-dementia>
- <https://www.alz.co.uk/news/global-plan-on-dementia-adopted-by-who>

NIEUW EUROPEES PROJECT VOOR MENSEN MET DEMENTIE EN MANTELZORGERS

Tien partners uit België, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Nederland slaan gedurende vier jaar de handen in elkaar om een innovatief en kostenefficient zorgmodel te ontwikkelen en uit te testen, vertrekkende vanuit de ervaren noden van de mensen met dementie en hun mantelzorger.

Het project kreeg de naam CASCADE (Community Areas of Sustainable Care And Dementia Excellence in Europe). Binnen dit project wordt een innoverend persoonsgericht zorgmodel ontwikkeld op basis van

ervaringen uit vier partnerregio's. In twee Vlaamse voorzieningen wordt dit zorgmodel voor mensen met dementie uitgetest en geëvalueerd.

Er wordt ook gebouwd aan een 'Centre of Excellence', een grensoverschrijdend lerend netwerk dat ter beschikking staat van de vier partnerregio's. Het is de bedoeling om met het initiatief 11,6 miljoen euro aan zorgkosten te besparen, vooral door onnodige zorg te vermijden, zoals het verminderen van langdurige ziekenhuisopnames van mensen met dementie.

Het CASCADE-project wordt gesubsidieerd door het Interreg 2 Zeeën-programma 2014-2020, gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. De projectpartners investeren zelf 3,7 miljoen eigen middelen. Het project past in één van de drie doelstellingen van de OESO, Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, rond langdurige zorg waarbij de verbetering van de zorg, de betaalbaarheid ervan en de verhoging van de zorgkwaliteit met elkaar verzoend worden.

Vermaatschappelijking van zorg in de praktijk brengen

"Het project past perfect in de doelstellingen van de verschillende overheden om het langer thuis wonen met dementie mogelijk te maken", zegt Jurn Verschraegen, directeur van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, één van de partners in het project. "In de opmaak van het projectdossier en tijdens de vele gesprekken met de partners merkten we bij hen een bijzonder goede wil om de klik te maken van een medisch model naar een eerder sociaal model met aandacht voor kwaliteit van leven, wonen en zorg. Ook aan de relatie van de voorziening met de lokale gemeenschap wordt gewerkt: de voorzieningen mogen immers geen eiland worden. Verder zullen wij onze expertise inbrengen inzake opleiding en evaluatie van de geboden dienstverlening." "Dit sluit heel goed aan bij de wijze waarop wij in Vlaanderen betekenis geven aan vermaatschappelijking van zorg", zegt Paul Van Tendeloo, algemeen directeur ouderenzorg van Emmaüs. "Wij stappen mee in dit project omdat we ervan overtuigd zijn dat we goede praktijkvoorbeelden en expertise met elkaar kunnen delen en zo veel van elkaar kunnen leren op het vlak van goed afgestemde dementiezorg. In Ten Kerselaere zullen we 5 zogenaamde gastenwoningen oprichten met daaraan gekoppeld een toeristisch aanbod. Een unicum voor Europa, overigens." In de zorggroep Heilig-Hart in Kortrijk, waar eveneens vijf van deze gastenwoningen worden voorzien, erkent men de nood. Algemeen directeur Wino Baeckelandt: "De noden van mensen met dementie zijn zeer individueel en wijzigen ook naarmate de aandoening vordert. Met CASCADE erkennen we dat er na de diagnose een lang traject start. Hoewel we in Vlaanderen reeds ver staan in goede zorg en ondersteuning, dienen wij als aanbieders open te staan voor nieuwe inzichten, op maat van de cliënt en diens omgeving. Tenslotte sluit de visie van CASCADE ook mooi aan bij de initiatiefnemers in Vlaanderen rond kleinschalig genormaliseerd wonen. CASCADE zal ons ook leren of dit financieel haalbaar is."

Resultaten

Het project zal een innoverend, geïntegreerd zorgmodel realiseren, dicht bij de leefwereld van de persoon met dementie en met aandacht voor respijtzorg, revalidatie en residentiële zorg. In Vlaanderen worden in twee voorzieningen telkens vijf plaatsen voorzien om dit nieuwe zorgmodel uit te testen en te verfijnen met een link naar het toeristisch aanbod. Het grensoverschrijdend lerend netwerk zal aandacht hebben voor diverse vormen van consultaties via virtuele weg en legt de nadruk op innovatie en research. Verder wordt een meertalig leerpakket ontwikkeld en aangeboden voor personen die met mensen met dementie in contact komen. Tenslotte wordt ook de kostenefficiëntie van dit nieuwe aanbod en de nieuwe werkwijze nagegaan en beschreven in een internationaal peer reviewed artikel. Het is de bedoeling dat dit project nieuwe energie, kennis en goede praktijkvoorbeelden creëert richting goede dementiezorg waardoor een verdere uitrol in andere E.U.-landen mogelijk wordt.

"Wij zijn erg verheugd met de observatoren binnen CASCADE. Het maakt de kans op slagen des te groter en het zal nieuwe inzichten genereren voor het gezondheidsbeleid in Vlaanderen en daarbuiten", besluit Jurn Verschraegen.

De partners

- Emmaüs Ouderenzorg (BE)
- Expertisecentrum Dementie Vlaanderen (BE)
- Zorggroep H-Hart, Kortrijk (BE)
- The Health and Europe Centre (UK)
- East Kent Hospitals University NHS Foundation Trust (UK)
- Medway Community Healthcare CIC (UK)
- Canterbury Christ Church University (UK)
- ZorgSaam (NL)
- HZ Universiteit toegepaste wetenschappen (NL)
- Université de Lille 3 (FR)

Observatoren

- Kabinet van Vlaams minister Jo Vandeurzen
- Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
- Zorgnet Icuro
- Toerisme Vlaanderen
- La Vie Active (FR)

Interreg
2 Seas Mers Zeeën

CASCADE

European Regional Development Fund

OVER MICROBEN EN DE ZIEKTE VAN ALZHEIMER

Recentelijk heeft een internationaal consortium van 33 wetenschappers een artikel gepubliceerd waarin een controversieel idee naar voren werd gebracht [1]. De onderzoekers menen namelijk dat *microbiële infecties** een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van de ziekte van Alzheimer. Het idee bestaat erin dat het *amyloïde-beta (Aβ) proteïne** uit de plaques in de hersenen bij personen met dementie feitelijk deel uitmaken van de normale afweerrespons gericht tegen deze infecties. Het Aβ proteïne fungeert als het ware als een 'soldaat'. Helaas neemt het gevecht al gauw buitenproportionele vormen aan, wat dan resulteert in het samenklitten en neerslaan van dit eiwit, met afsterven van de hersencellen tot gevolg. De vraag die zich hier bijgevolg onmiddellijk opdringt, is of het gebruik van antibiotica of andere antimicrobiële middelen dan een genezend effect zou kunnen hebben.

De bewijzen over het verband tussen microben en de ziekte van Alzheimer zijn onweerlegbaar. Hierna volgen enkelen – geciteerd uit referentie [1]: (i) virussen en andere microben zijn aanwezig in het brein van de meeste ouderen, zij het meestal *sluimerend**; (ii) *herpes simplex virus (HSV)** infectie is geassocieerd met de ontwikkeling van Alzheimer; (iii) injectie van hersenextracten van Alzheimerpatiënten heeft bij bepaalde apen- en muizensoorten tot het ontstaan van de ziekte geleid (besmetting) [2,3]; (iv) antivirale middelen zoals *acyclovir** verhinderen HSV1-geïnduceerde plaquevorming in *celculturen**; (v) Aβ heeft sterke antimicrobiële eigenschappen tegen verscheidene bacteriën, virussen en zelfs schimmels; (vi) de geurzenuw, die in directe verbinding staat met de *entorinale hersenschors** - een gebied dat grenst aan het geheugencentrum van het brein – is een waarschijnlijke weg via dewelke HSV1 of andere verkoudheidsvirussen zich kunnen innestelen. Inmiddels werden er al meer dan 100 studies gepubliceerd die direct of indirect aangeven dat HSV1 geassocieerd is met dementie.

In de zomer van 2016 hebben onderzoekers kunnen vaststellen dat een langdurige toediening van een mix van breedspectra antibiotica de Aβ plaquehoeveelheid deed afnemen in een Alzheimermuis-model en zowel het aantal als type bacteriën in de darmflora veranderde [4]. Eind 2016 vonden andere onderzoekers dat het overbrengen van de darmflora van een gelijkaardig Alzheimermuis-model naar een bacteriënvrije equivalent, de plaquehoeveelheid weer deed toenemen [5]. Dit laatste suggereert wederom dat gastro-intestinale microben een rol spelen bij dementie (FOTO 1). Misschien verklaart

dit wel de mild-positieve effecten van *probiotica** op het geheugen bij personen met Alzheimer [6]. Het is duidelijk dat onderzoekers op zoek zijn naar minder direct verklaarbare ontstaansmechanismen van dementie. De algemene kijk van de meeste wetenschappers op de ziekte is nochtans anders: aanhangers van de 'microbenhypothese' zijn in de minderheid. Desondanks dient men altijd ruimdenkend te blijven, aangezien zo'n 413 klinische studies met beloftevolle medicijnen tussen 2002-2012 een negatieve uitkomst hadden [7].

Door: **dr. Yannick Vermeiren** (postdoctoraal onderzoeker (PhD) Instituut Born-Bunge (IBB), Universiteit Antwerpen en Alzheimer Research Center Groningen, Nederland)

*Lexicon:

- *acyclovir*: antivirale medicatie voornamelijk aangewend ter bestrijding van herpes simplex virus, waterpokken en gordelroos.
- *amyloïde-beta (Aβ) proteïne/plaques*: dit proteïne is een belangrijk fragment van het veel grotere amyloïde precursor proteïne (APP) wat een belangrijke rol speelt bij de groei van hersencellen; daarnaast is het ook betrokken bij reparatie van schade aan deze cellen; bij de ziekte van Alzheimer ontstaan er eiwitclusters van het Aβ tot de uiteindelijk veel grotere en onoplosbare amyloïde 'plaques' die de hersencellen doen afsterven.
- *celcultuur*: bij een celcultuur laat men in het labo cellen groeien onder gecontroleerde omstandigheden in een petrischaal.
- *entorinale hersenschors*: het gebied in de hersenen ter hoogte van de slaapkwab; het bevat gebieden belangrijk voor inprenting en opslag van informatie in het langetermijngeheugen; de schors grenst aan de hippocampus.
- *herpes simplex virus (HSV)*: HSV1 is de meest voorkomende soort en verschijnt onder de vorm van koortsblaasjes rond de mond (maar ook schouders of wang zijn mogelijk); 80% van de bevolking heeft antistoffen tegen HSV1; HSV2 is verantwoordelijk voor herpes genitalis, 20% van de bevolking heeft antistoffen, sommigen hebben nooit klachten en dragen de ziekte asymptomatisch over.
- *microbiële infecties*: microbes of micro-organismen zijn onder meer bacteriën, schimmels en virussen; microbiëel betekent 'iets dat betrekking heeft tot of veroorzaakt wordt door micro-organismen'.
- *sluimerend: of latent*: niet zonder meer zichtbaar of vindbaar; de term wordt gebruikt voor een bepaald stadium van een aandoening wanneer de ziekteverschijnselen (nog) niet zichtbaar zijn.

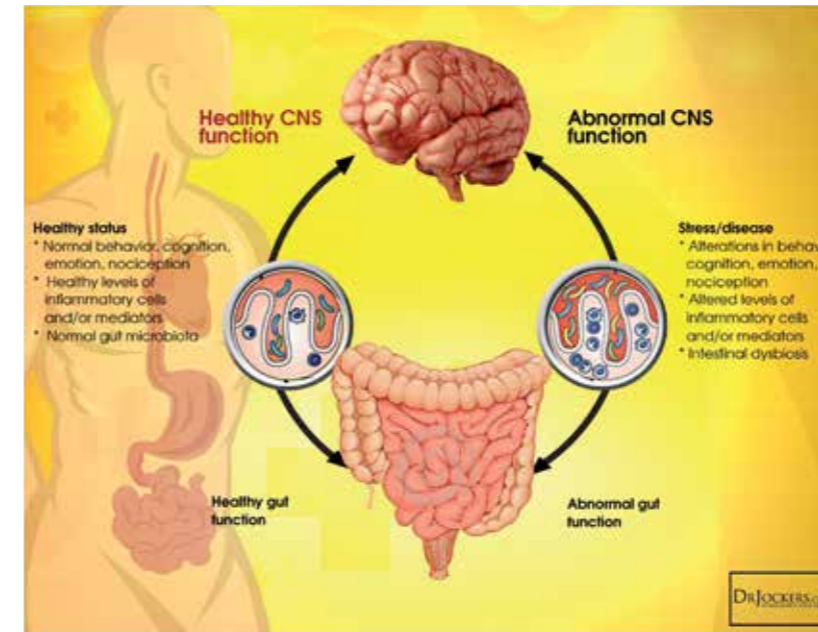

FOTO 1. Een intacte darmflora (het microbioom genaamd) zorgt voor een goed functionerende werking van het centrale zenuwstelsel. Het is een massa van 2kg bestaande uit ±1014 goede bacteriën met invloed op het immuunsysteem.

Bron: <http://drjockers.com/20-ways-to-beat-alzheimers-disease/>

Bronnen:

- [1] Itzhaki RF et al. 2016. Microbes and Alzheimer's disease. *Journal of Alzheimer's disease* Vol. 51, pp. 979-984.
- [2] Kane MD, Lipinski WJ, Callahan MJ, Brain F, Durham RA, Schwarz RD, Roher AE, Walker LC, 2000. Evidence for seeding of beta-amyloid by intracerebral infusion of Alzheimer brain extracts in beta-amyloid precursor protein-transgenic mice. *Journal of Neuroscience* Vol. 20, pp. 3606-3611.
- [3] Ridley RM, Baker HF, Windle CP, Cummings RM, 2006. Very long term studies of the seeding of beta-amyloidosis in primates. *Journal of Neural Transmission* Vol. 113, pp. 1243-1251.
- [4] Minter MR et al. 2016. Antibiotic-induced perturbations in gut microbial diversity influences neuro-inflammation and amyloidosis in a murine model of Alzheimer's disease. *Scientific Reports* Vol. 6: 30028.
- [5] Harach T, Marunguang N, Duthilleul N, Cheatham V, Mc Coy KD, Frisoni G, Neher JJ, Fåk F, Jucker M, Lasser T, Bolmont T, 2017. Reduction of Aβ amyloid pathology in APPS1 transgenic mice in the absence of gut microbiota. *Scientific Reports* Vol. 7: 41802.
- [6] Akbari E, Asemi Z, Daneshvar Kakhaki R, Bahmani F, Kouchaki E, Tamtaji OR, Hamidi GA, Salami M, 2016. Effect of probiotic supplementation on cognitive function and metabolic status in Alzheimer's disease: a randomized, double-blind and controlled trial. *Frontiers in Aging Neuroscience* Vol. 8: 256.
- [7] Cummings JL, Morstorf T, Zhong K, 2014. Alzheimer's disease drug-development pipeline: few candidates, frequent failures. *Alzheimer's Research & Therapy* Vol. 6: 37.

6,5 MILJOEN AUSTRALISCHE DOLLAR VOOR HET CENTER FOR HEALTHY BRAIN AGING

Onderzoekers van het Center for *Healthy Brain Aging* (CHeBA) ontvingen 6,467 miljoen Australische dollar financiering aan beurzen van de *National Health and Medical Research Council* (NHMRC), de grootste organisatie in Australië die medisch onderzoek financieel ondersteunt met een jaarlijks budget van maar liefst 900 miljoen dollar. Deze financiële injectie zal een team van onderzoekers toelaten om samen de focus op de preventie van dementie te verscherpen. Met dit geld zal de grootste klinische studie ter wereld worden opgezet voor mensen tussen 55 - 75 jaar oud, de 'Maintain Your Brain' studie genaamd. Zo'n twintig specialisten uit Australië zullen erbij betrokken worden.

Het project bestaat er voornamelijk uit de mensen duidelijk te maken hoe online preventiestrategieën in het dagdagelijkse leven kunnen worden aangewend. Hoofdonderzoeker professor Henry Brodaty,

tevens codirecteur van CHeBA, verkondigde dat de 'Maintain Your Brain' studie hiervoor zo'n 18000 mensen zal includeren. Hij vertelde enthousiast: "Als de ouderen van deze generatie zich meer zouden inspannen en alle mogelijke preventiemiddelen benutten om zo het risico op dementie te verlagen met slechts 5 tot 10%, dan zouden in totaal een aantal miljoen mensen minder aan de ziekte lijden. De leeftijd van de participanten is zodanig gekozen dat ze niet enkel jong genoeg zijn om nog meer opstapeling van plaques in hun brein te voorkomen, maar ook oud genoeg om het ware effect van de studie goed in te schatten. Maar het echte voordeel van dit programma, is dat – als het werkt – het internationaal via het internet kan worden verspreid aangezien de tools online gecreëerd worden."

Bron: <https://cheba.unsw.edu.au/news/6467-million-nhmrc-grant-cheba>

FAMILIEZORG OOST-VLAANDEREN OPENT 2E EN 3E DAGVERZORGINGSCENTRUM VOOR JONGE MENSEN MET DEMENTIE

Familiezorg Oost-Vlaanderen startte vanaf juli met een tweede en derde dagverzorgingscentrum (DVC) gericht op jonge mensen met dementie. DVC Ter Welle in Denderleeuw en DVC Ter Schorre in Moerzeke zijn beide gericht op mensen die nog thuis kunnen wonen en waarbij er behoefte is aan extra zorg en ondersteuning. Het beleven van een zinvolle dagbesteding staat centraal, en bovendien wil men deze beleving ook afstemmen op de persoonlijke situatie en wensen van de bezoeker. Het behoud van autonomie en bestaande vaardigheden staat centraal in de begeleiding. Daarnaast bieden de DVC ook de mogelijkheid om in contact te komen met lotgenoten, wat steun kan bieden in het verwerkingsproces

van de ziekte. Bijkomend wil men ook aandacht schenken aan de mantelzorgers van hun cliënten, door familie en naasten te betrekken bij hun werking en steun te bieden waar mogelijk.

Praktisch:
DVC Ter Welle, Kasteelstraat 43, 9470 Denderleeuw. Van maandag tot vrijdag van 8u tot 18u.
DVC Ter Schorre, De Braakstraat 6 bus 1, 9220 Moerzeke. Van maandag tot vrijdag van 8u tot 18u.

Meer info: Laure Vervaeke: T. 09 225 78 33 of M. 0494 53 28 05 of E: dvcterwelle@familiezorg.be

APATHIE EN DEPRESSIE ALS VOORSPELENDE FACTOREN VOOR ALZHEIMER DEMENTIE

Bij dementie wordt vaak gedacht aan problemen met het geheugen, oriëntatie en taal. Zo vergeet een grootouder de namen van kleinkinderen, raken ze geregeld spullen kwijt of wordt het benoemen van voorwerpen lastiger. Maar dementie is meer dan alleen dat. Zo komt er bij 60% van de personen met Alzheimerdementie apathie voor [1] en 25% heeft een depressie [2]. Apathie wordt omschreven als 'een vermindering of het ontbreken van interesse, emoties en motivatie' [3] en zorgt voor veel stress bij de mantelzorgers [4]. Vaak worden deze symptomen ook verkeerd geïnterpreteerd als luiheid of opstandig gedrag wat op zijn beurt zorgt voor frustratie en ontevredenheid van de zorgverleners [5]. Uit studies blijkt dat apathie veroorzaakt zou worden door een verminderde functie van hersencellen in gebieden die instaan voor doelgericht handelen en initiatief nemen, zoals de voorhoofdskwab van de hersenen [6]. Apathie zou ook geassocieerd zijn met een snellere daling van het zelfstandig kunnen uitvoeren van basisactiviteiten en een snellere cognitieve achteruitgang [7].

Apathie en depressie worden vaak verward maar ze kunnen van elkaar onderscheiden worden qua symptomen en qua fysiopathologie. Apathische personen zijn eerder gedemotiveerd en onverschillig terwijl depressieve personen neerslachtig zijn [8]. In de praktijk zijn ze echter moeilijk van elkaar te onderscheiden omdat er ook overlappende symptomen zijn. Bovendien komen ze vaak samen voor [9]. Een correct onderscheid is echter noodzakelijk aangezien de behandeling van beide verschillend is [10].

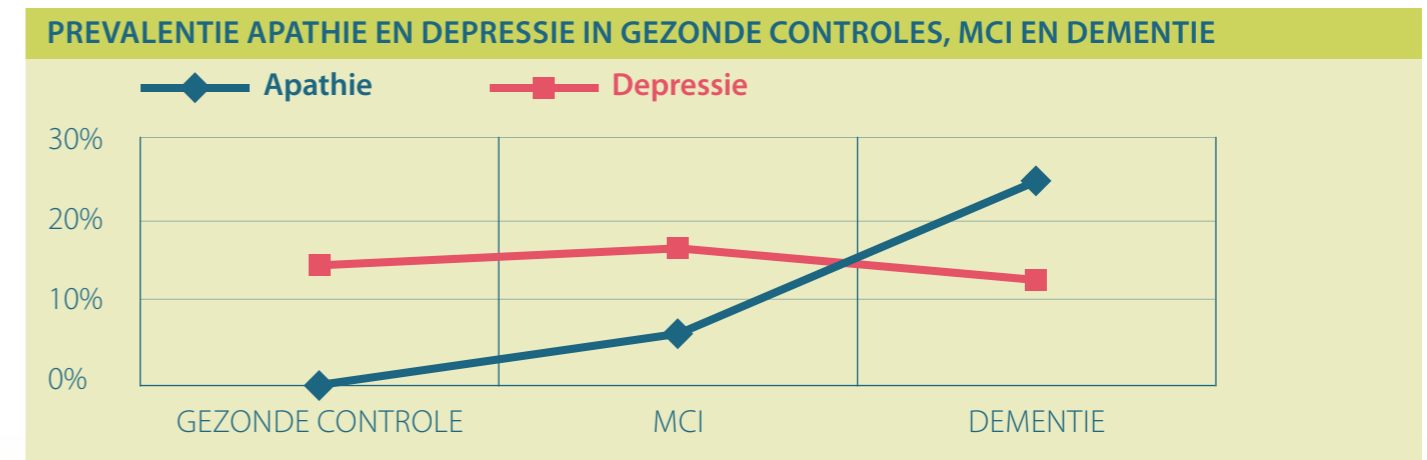
Tabel 1: Overlappende en verschillende klinische symptomen tussen depressie en apathie

Symptomen apathie	Gemeenschappelijke symptomen	Symptomen depressie
Verminderde emotionele respons	Somber zijn	Zelfkritiek
Verminderde interesse	Laag sociaal engagement	Zwakke volharding
Onverschilligheid	Vermoeidheid	Pessimisme
Psychomotorische vertraging	Hopeloosheid	Schuldgevoel
Gebrek aan inzicht	Verminderd initiatief	Suïcidale gedachten

Bron 11

In het huidige onderzoek, met de titel 'Apathie en depressie als voorspellende factoren voor Alzheimerdementie' dat liep van april 2015 tot en met april 2017, werd nagegaan of de mate van apathie en depressie verschillen tussen gezonde mensen, mensen met milde cognitieve problemen (MCI) en mensen met een dementie. Daarnaast werd er gekeken of apathie en depressie voorspellers zijn voor cognitieve achteruitgang. De mate waarin depressieve klachten aanwezig zijn, werd gemeten door de Geriatrische Depressieschaal (GDS). De mate van apathie werd gescoord aan de hand van de Apathie Evaluatie Schaal (AES). Daarnaast werden de MMSE en RBANS afgenomen wat respectievelijk een korte en een uitgebreide cognitieve test is.

Tabel 2 toont dalende scores op de cognitieve testen (MMSE en RBANS) naarmate men evolueert naar dementie. De mate van depressie en apathie nemen toe als we MCI en dementie vergelijken met de gezonde controlegroep. Uit statistische analyses blijkt dat er een verschil is in depressieve symptomen tussen de gezonde en de MCI groep. Zo hebben personen uit de MCI groep meer depressieve klachten in vergelijking met de gezonde controlegroep. Tussen de MCI groep en dementiegroep is er geen verschil in depressieve klachten. Er kan dus afgeleid worden dat de mate van depressie voornamelijk toeneemt in het begin van het ziektebeeld en daarna minder gaat toenemen of zelfs gaat stagneren. Dit kan mogelijks te maken hebben met het besef van achteruitgang en het moeilijk kunnen aanvaarden hiervan in het begin van het ziekteproces. Tussen de drie groepen is er een verschil in de mate van apathie. Het grootste verschil is er tussen MCI en de dementiegroep. Apathie neemt dus toe naarmate het ziekteproces vordert. Daarnaast hebben we analyses gedaan om te zien of de mate van apathie en depressie een bijdrage leveren aan de voorspelling van de mate van cognitieve achteruitgang. Hieruit bleek dat depressie geen voorspeller is. Apathie daarentegen was wel een goede voorspeller voor cognitieve achteruitgang.

¹ Het onderzoek maakt deel uit van een samenwerking tussen D-SCOPE (Detection – Support and Care for Older People: Prevention and Empowerment) en BIODeM (Referentiecentrum voor Biologische Markers van Dementie). D-SCOPE is een multidisciplinair onderzoeksproject en wordt gefinancierd met de steun van het agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT-SBO project)

Tabel 3. Overzicht van de gemiddelde leeftijd en score op de MMSE, RBANS, GDS en AES per diagnostische groep

GROEPEN	Gezond (N = 50)		MCI (N = 45)		Dementie (N = 28)	
	GEM.	SD.	GEM.	SD.	GEM.	SD.
Leeftijd	61,44	6,51	72,78	7,57	71,57	8,71
MMSE	29,08	1,29	25,42	2,47	19,89	3,56
RBANS	109,08	10,85	76,58	8,51	61,15	9,79
GDS (depressie)	5,92	5,81	7,98	6,06	8,46	5,41
AES (apathie)	24,30	6,91	27,56	8,36	33,71	10,27

Hieruit kunnen we besluiten dat er een verschil is tussen apathie en depressie, ook qua frequentie van voorkomen tijdens het verloop van de dementie. Zo zal depressie eerder op de voorgrond treden in de beginfase van de dementie terwijl apathie zich pas later zal voordoen.

Door: **Robin Vloeberghs** (Thomas More hogeschool), **Ines Kabouche** (Referentiecentrum voor Biologische Markers van Dementie-BIODEM), prof. dr. **Sebastiaan Engelborghs** (hoogleraar neurochemie en neurowetenschappen, BIODEM, Universiteit Antwerpen en coördinator Geheugenkliniek ZNA-Middelheim/Hoge Beuken), drs. **Ellen De Roeck** (BIODEM, Vrije Universiteit Brussel, Departement Psychologie en Educatiewetenschappen)

Bronnen:

- [1] Landes, A., Sperry, S., & Milton Strauss, M. (2005). Prevalence of Apathy, Dysphoria, and Depression in Relation to Dementia Severity in Alzheimer's Disease. *The Journal of Neuropsychiatry and Clinical Neurosciences*, 17, 342-349.
- [2] Van Der Musselle, S., Bekelaar, K., Le Bastard, N., Vermeiren, Y., Saerens, J., Somers, N., Mariën, P., Goeman, J., De Deyn, P., & Engelborghs, S. (2013). Prevalence and associated behavioral symptoms of depression in mild cognitive impairment and dementia due to Alzheimer's disease. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 28, 947-958.
- [3] Robert, P., Onyike, C.I., Leentjes, A.F.G., Dujardin, K., Aalten, P., Starkenstein, S. (2009). Proposed diagnostic criteria for apathy in Alzheimer's disease and other neuropsychiatric disorders. *European Psychiatry*, 24, 98-104.
- [4] Kaufer, D. I., Cummings, J. L., Christine, D., Bray, T., Castellon, S., Masterman, D., MacMillan, A., Ketchel, P. and DeKosky, S. T. (1998): Assessing the Impact of Neuropsychiatric Symptoms in Alzheimer's Disease: The Neuropsychiatric Inventory Caregiver Distress Scale. *Journal of the American Geriatrics Society*, 46: 210-215.
- [5] Landes, A. M., Sperry, S. D., Strauss, M. E. and Geldmacher, D. S. (2001): Apathy in Alzheimer's Disease. *Journal of the American Geriatrics Society*, 49: 1700-1707.
- [6] Kazui H., Takahashi R., Yamamoto Y., Yoshiyama K., Kanemoto H., Suzuki Y., Sato S., Azuma S., Suehiro T., Shimosegawa E., Ishii K., Tanaka T. (2017): Neural basis of apathy in patients with amnesic mild cognitive impairment, *J Alzheimers Dis.* 55(4), 1403-1416.
- [7] Starkstein, S. E., Jorge, R., Mizrahi, R., & Robinson, R. G. (2006). A prospective longitudinal study of apathy in Alzheimer's disease. *Journal of Neurology, Neurosurgery, and Psychiatry*, 77(1), 8-11.
- [8] Geda, Y. E., Schneider, L. S., Gitlin, L. N., Miller, D. S., Smith, G. S., Bell, J., ... Lyketsos, C. G. (2013). Neuropsychiatric symptoms in Alzheimer's disease: Past progress and anticipation of the future. *Alzheimer's & Dementia: The Journal of the Alzheimer's Association*, 9(5), 602-608.
- [9] Starkstein, S.E., Petracca, G., Chmerinski, E., Kremer, J., 2001. Syndromic validity of apathy in Alzheimer's disease. *Am. J. Psychiatry* 158, 872-877.
- [10] Levy, M.L., Cummings, J.L., Fairbanks, L.A., Masterman, D., Miller, B.L., Craig, A.H., Paulsen, J.S., Litvan, I., 1998. Apathy is not depression. *J. Neuropsychiatry Clin. Neurosci.* 10, 314-319.
- [12] Tagariello, P., Girardi, P., and Amore, M. (2009). Depression and apathy in dementia: same syndrome or different constructs? A critical review. *Archives of gerontology and geriatrics* 49, 246-249.

AANRAKINGEN EN GELUIDSPRIKKELS DOEN MENSEN MET GEVORDERDE DEMENTIE OPLEVEN

Hoe communiceer je met een naaste die in een andere realiteit leeft? Dat vroegen architecten Dennis Schuivens en Jack Chen zich af tijdens de ontwikkeling van de CRDL (Cradle). Een houten instrument dat het contact tussen mensen met dementie en hun naasten een verrassende impuls geeft.

Persoonlijk contact

"Mensen die vanwege dementie niet goed meer kunnen communiceren raken het contact met hun naasten en de buitenwereld kwijt. Ze riskeren in een isolement te geraken. Behoeftte aan persoonlijk contact is juist zo belangrijk bij mensen met dementie", aldus Ger Schuivens, Managing Director van CRDL.

Ontwerpers Dennis Schuivens en Jack Chen werden geraakt door de aangrijpende gevolgen van dementie en het verlies van contact. Zij kwamen tot de ontdekking dat mensen met dementie gevoelig zijn voor zintuiglijke prikkels. Bewegingen, aanrakingen en geluiden die veranderen. Met deze ervaringen en de overtuiging dat ieder mens in elke levensfase primair behoefte heeft aan persoonlijke aandacht en contact, zijn ze aan de slag gegaan.

Zintuiglijke prikkeling

In hun zoektocht naar een middel om dit isolement te doorbreken, gingen Dennis en Jack uit van de vraag 'Wat kunnen deze mensen nog wél?'. Dennis en Jack begrepen dat betekenisvol contact voor mensen met dementie via zintuiglijke prikkeling mogelijk is. Hun onderzoek mondde uit in de ontwikkeling

van de CRDL, een houten object in de vorm van een ellipsoïde dat geluiden produceert als mensen fysiek verbinding met elkaar én de CRDL maken. De geluidsketen ontstaat als een persoon met dementie en een zorgverlener of familielid hun hand op de CRDL leggen en elkaar op de huid aanraken, maar de kring kan ook worden uitgebreid met meerdere personen.

Een wonderlijke aanraking

De CRDL reageert op de intensiteit en frequentie van de aanraking. Elke vorm van aanraking – wrijven, tikken, strelen, kloppen, vasthouden – roept een ander geluid op. Standaard zijn er 25 geluiden geprogrammeerd: geluiden uit de natuur (de zee, vogels, krekels), de stad (een tram, fietsbel, kerkklok), dieren-geluiden of geluiden van muziekinstrumenten of uit het alledaagse leven (fluitketel, lopen op een houten vloer, koffiekopjes). Veel geluiden zijn herkenbaar uit het verleden en roepen herinneringen op die verankerd liggen in het primaire brein. Het muzikaal of auditief geheugen van mensen met dementie blijft het langst intact. Daarom roepen geluiden uit het verleden de meeste reacties op.

CRDL TALK

heel mooi om te zien hoe je zo contact kan maken, er bijzonder en mooi

Voor meer informatie, kijk op www.contactdooraanraking.be en op facebook/CRDL

"De CRDL is een echte ontdekking."

Drs Marc J.M. Petit, directeur Wetenschappelijk Onderzoek Alzheimer Nederland

"De CRDL maakt in zijn eenvoud en simpelheid een heel nieuwe manier van communicatie mogelijk"

Prof. dr. Luc de Witte, hoogleraar Technologie in de Zorg bij de Universiteit van Maastricht.

DE BEKLIMMING VAN DE BERG ALZHEIMER

JURN VERSCHRAEGEN, MATHIEU VANDENBULCKE EN RICK DE LEEUW

Op de dag dat je de diagnose jongdementie krijgt, verdwijnen alle zekerheden. Werk, sociaal leven, toekomstplannen, in een klap worden ze ingeruild voor angst, schaamte en isolement. Maar hoeft dat zo te zijn?

Drie mensen met jongdementie en hun partners namen de handschoenen op en kozen voor het gezamenlijke avontuur van een bergtocht in de Nepalese Himalaya. Omdat ze het verhaal willen vertellen

dat achter jongdementie schuilt. Omdat ze véél meer zijn dan die aandoening alleen. Omdat ze stevige stappen willen zetten voor de geest en een aanzet willen geven voor de

start van een veelomvattender beweging. Een beweging waarbij mensen met én zonder dementie samen optrekken en in elkaar een bondgenoot vinden om grenzen te verleggen.

Dit boekje met op dvd de documentaire 'Waar gaan we naartoe?' is een call to action voor de lezer en de kijker: omdat mensen met jongdementie met de juiste ondersteuning soms nog bergen kunnen verzetten.

ISBN 9789462671072
 Aantal pagina's: 150 - met dvd
 Winkelprijs: € 19,90 – prijs Expertisecentrum Dementie Vlaanderen: € 18
 Uitgeverij Epo
http://www.epo.be/boekenportaal/boekinfo_boek.php?isbn=9789462671072
<http://www.dementie.be/documentatie/boekenwinkel/>
 Publicatiedatum: mei 2017

WAT BEWEEGT JOU?

OLGA COMMANDEUR EN RUUD DIRKSE

'Wat beweegt jou?' gaat over actief ouder worden. Welke eenvoudige beweegoefeningen houden ons vitaal? Het boek bevat eenvoudige beweegoefeningen voor in het leven van alledag, maar ook informatie over voeding, motivatie en de invloed van actief zijn en bewegen bij onder meer dementie. Daarnaast is er in het boek aandacht voor bewegen en actief zijn in relatie tot ziekenhuisopnames en wonen in een woonzorgcentrum of verpleeghuis.

"Eindelijk is het er dan! Een echt 'beweegboek' met achtergrondinformatie hoe belangrijk bewegen is voor ons lichaam en onze geest. Ik heb genoten van dit boek, dat met veel liefde geschreven is, met een heel belangrijke boodschap voor ons allemaal, namelijk beweég!", aldus Erik Scherder, hoogleraar neuropsychologie VU Amsterdam.

ISBN: 9789021565606
 Prijs: € 24,99
 Uitgeverij: Kosmos Uitgevers
 Publicatiedatum: 23 mei 2017
 Bij het boek hoort een website: www.watbeweegtjou.nu.
 Ook beschikbaar als e-book

PRAKTISCHE GIDS FAMILIALE BEWINDVOERDERS

ISA VAN DORSSELAER EN VIRGINIE DE POTTER

Een familielid onder gerechtelijke bescherming plaatsen is ingrijpend. Voor sommige ouderen met dementie, volwassenen met een handicap of een psychiatrische aandoening kan het nochtans soms (tijdelijk) de beste optie zijn. De wetgever heeft een voorkeur voor familiale bewindvoerders. Familieleden willen graag helpen, maar weten vaak niet hoe. Met een praktische gids maken de Koning Boudewijnstichting en de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (Fednot) hen wegwijs.

Wat staat er in de gids voor familiale bewindvoerders?

In de nieuwe gerechtelijke bescherming (voordien het voorlopig bewind) spreekt de wetgever een duidelijke voorkeur uit voor een familielid of een naaste, om beslissingen te nemen over het vermogen of een persoon die dit zelf niet (meer) kan. Maar dat is niet altijd zo eenvoudig. Wat doet een bewindvoerder? Wat is gerechtelijke bescherming? Welke alternatieven zijn er? Hoe wordt gerechtelijke bescherming gevraagd en hoe verloopt het? Op deze en andere vragen biedt de praktische eerstelijns-gids voor familiale bewindvoerders een antwoord. De gids richt zich tot mensen die over een vorm van bescherming nadenken voor zichzelf of voor een familielid. Het kan mensen ook stimuleren om eventueel maatregelen te nemen voor het tot een bewind

komt. De gids toont wat je kan verwachten, om zo ook de emotionele impact van een bewind te verzachten.

Uitgave: D/2893/2017/04 – bestelnummer: 3473
 Aantal pagina's: 57
 Prijs: gratis
 Uitgave van Koning Boudewijnstichting in samenwerking met de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat
 Publicatiedatum: maart 2017
 Deze publicatie kan gratis worden gedownload op www.kbs-frb.be en www.notaris.be of gratis besteld worden via publi@kbs-frb.be of 02 500 45 55.

ZOLANG IK ER BEN. ALZHEIMER EN HET DILEMMA VAN DE VERVLIEGENDE GEEST

ERIK ZWIERS

*"Doe ik nog mee?" Het leven vanuit het perspectief van mensen met Alzheimer.
 "Doe ik nog mee?"; vraagt de 70-jarige Nico zich af. Hij heeft Alzheimer, verliest de grip op zijn leven.*

Nico is een van de zes mensen met dementie die de Nederlandse journalist Erik Zwierts twee jaar lang mocht volgen in hun leven en wiens verhalen hij optekende in het prachtig vormgegeven en rijk geïllustreerde boek 'Zolang ik er ben. Alzheimer en het dilemma van de vervliegende geest'.

Erik Zwierts volgde zes mensen met dementie in hun gang naar de rechtbank voor hun onderbewindstelling of het gesprek met de arts van de levensindienkliniek. Hij trok met hen de natuur in en naar musea en voerde lange, intieme gesprekken over leven met dementie. Tijdens die gesprekken legden zij Zwierts hun vragen en soms ook hun verontwaardiging voor

over de maatschappelijke tegenwerking die hen ten deel valt. Want hoe kan je mee blijven doen als men telkens zegt dat je iets niet meer kunt? Als er geen genezing mogelijk is en je nog geen nood hebt aan verpleegkundige zorg, maar juist aandacht en erkenning zoekt voor datgene wat je nog wél kunt? Vragen die leiden tot onbegrip, pijn en verdriet.

In 'Zolang ik er ben' legt Zwierts hun ogenschijnlijk eenvoudige vragen voor aan Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gezin Jo Vandeurzen, de Nederlandse staatssecretaris Martin van Rijn en professor Anne-Mei The. Ten laatste belandt hij op de sofa bij psychiater Dirk De Wachter. Deze kritische interviews geven een verhelderend beeld. Want in al die gesprekken wordt duidelijk dat de vragen van mensen met dementie, in de context van zorg en beleid, vaak maatschappelijke dilemma's zijn. Maar die ook laten zien dat de oplossing ligt in samen doen.

Met 'Zolang ik er ben' beoogt Stichting Uitgeverij Dilemma een bijdrage te leveren aan het debat over moderne ouderenzorg. Naast een maatschappelijke discussie over de kwaliteit van de verpleeghuiszorg wil Dilemma het morele debat inspireren. Hiervoor is op www.dilemmaboek.nl een platform ingericht waar lezers van het boek in gesprek kunnen gaan met de hoofdpersonen uit 'Zolang ik er ben'. Daarnaast organiseert Uitgeverij Dilemma, samen met mensen met dementie, debatavonden over de vermaatschappelijking van de dementiezorg.

ISBN: 978 90 824 9200 2
Aantal pagina's: 255
Prijs: € 29,95

Uitgever: Stichting uitgeverij Dilemma, Haarlem
Verkrijgbaar: www.dilemmaboek.nl/winkel,
www.dementie.be, via bol.com of in de boekhandel
Publicatiedatum: 30 mei 2017

**ZEKERHEID VOOR MENSEN MET DEMENTIE.
HOE POLITIE EN ZORG ELKAAR KUNNEN HELPEN**

PATRICK CRABBÉ, ILSE MASSELIS, TINE VERMEERSCH, JURJN VERSCHRAEGEN

In een dementievriendelijke samenleving hebben mensen met dementie het recht om zo lang als mogelijk autonoom te leven. Wanneer door dementie de oriëntatie vermindert, kan het gebeuren dat iemand zijn weg niet meer terugvindt. Daarom wordt ook het maatschappelijk veiligheidsnetwerk en de rol van de politie steeds belangrijker, omdat mensen met dementie kwetsbaar zijn.

De brochure 'Zekerheid voor personen met dementie', dat de volle ondersteuning van Alzheimer Liga Vlaanderen krijgt, geeft iedereen binnen het politiekorps (wijkagenten, medewerkers slachtofferbejege-

ning, interventie-medewerkers en medewerkers op de sociale dienst) een leidraad om te werken aan een efficiënt dementiebeleid. Op een overzichtelijke en bondige manier wordt weergegeven wat dementie is, krijg je tips om ermee om te gaan en krijg je kort de procedures over wat te doen bij de vermissing van een persoon met dementie. Een ondersteunende website zorgt voor extra bronnen en een schat aan materiaal, zowel voor politiediensten als voor de zorgorganisaties die met mensen met dementie en mogelijks ook met vermissing in aanraking komen.

ISBN/ 978-2-509-02911-9
Aantal pagina's: 76
Prijs: € 39,00 (pakketten van 5) via uitgeverij Politeia of aan € 9,00 per brochure via www.dementie.be
Uitgever: Politeia
Publicatiedatum: 21 februari 2017

Liefde tot de dood

*Zij wilde een schijfje van zijn geheugen,
hij wilde best een oog van haar.
In hun slijtage waren ze complementair.
In de liefde, mekaars spiegelbeeld.*

*Zij bleven in leven voor elkaar.
Zij werd ziek en zei tegen haar schat:
"Man wat word ik hier verwend".
Haar glimlach nog zo mooi,
haar wang zo zacht als bij die eerste kus.*

*Een paar uur later gleed ze weg.
Hij schudde zijn hoofd
Blijven leven voor elkaar
werd nu heel nijpend niet meer waar.*

Caroline Duisings

Uit het dagboek van Ludwin

*Ik kon het vandaag weeral niet laten om plannen te maken met Leen. Voor-
dat ik het besepte zat ik er weer helemaal naast. Leen kan maar met één
dag tegelijk leven. Het is niet altijd even gemakkelijk om alles juist in te
schatten. Ze heeft mij gisteren weeral een hele dag niet herkend. Slechts
op het einde van de dag vroeg ze naar mij en dan was haar opluchting
groot. Haar Ludwin kwam er aan. Ik bega steeds de vergissing vele plan-
nen te maken met Leen. Zij reageert daar zeer slecht op. "Je had het met
mij wel kunnen overleggen", is haar antwoord dan. Maar goed, ik zal het
wel leren zeker. Nu is het voor mij te laat om nog een afspraak te maken
met een vriend. Mensen maken nu eenmaal plannen op voorhand. In het
schrijven kan ik me gelukkig volledig uitleven. Ik ben jullie dankbaar
om te blijven luisteren.*

*Groetjes,
Ludwin en Leen*

Word jij ons visitekaartje?

Alzheimer Liga Vlaanderen vzw zoekt enthousiaste mensen die zich vrijwillig willen inzetten voor onze regionale Familiegroepen (Jong)Dementie. Onze Familiegroepen (Jong)Dementie bieden **lotgenotencontact** voor familieleden en mantelzorgers van personen met (jong)dementie.

Interesse? Neem contact op met de educatief stafmedewerker: laura.weyns@alzheimerliga.be of 0495 21 41 19; via het secretariaat: secretariaat@alzheimerliga.be of 014 43 50 60

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN PROVINCIE ANTWERPEN

ANTWERPEN CENTRUM

Contactpersoon: Julien De Leeuw, T. 0479 73 23 70, antwerpen@alzheimerliga.be

Locatie: Gezinsbond Gewest Antwerpen, Schermersstraat 32, 2000 Antwerpen

Tijdstip: 20.15u (onthaal vanaf 19.45u) tot 22u

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

JONGDEMENTIE ANTWERPEN-CENTRUM

Contactpersoon: Julien De Leeuw, T. 0479 73 23 70, ntwerpen@alzheimerliga.be

Locatie: lokalen van Gezinsbond Gewest Antwerpen, Schermersstraat 32, 2000 Antwerpen

Tijdstip: 20.15u (onthaal vanaf 19.45u) tot 22u

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

BERCHEM

Contactpersoon: Raymonda Poeck, T. 03 340 46 80, berchem@alzheimerliga.be

Locatie: zaaltje 'Paviljoen' van de kerk 'De Verezen Heer', Berchemstadionstraat 8, 2600 Berchem

Tijdstip: 14 tot 16u

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

BONHEIDEN

Contactpersoon: Jenny Claes, T. 015 20 71 17, bonheiden@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum Den Olm, Schoolstraat 55, 2820 Bonheiden

Tijdstip: 14 tot 16u

• 12/09/2017: Moeilijk hanteerbaar gedrag

BRECHT

Contactpersoon: Frank Willeme, T. 03 330 11 41, brecht@alzheimerliga.be

Locatie: lokaal dienstencentrum Het Sluisken, Gasthuisstraat 11, 2960 Brecht

Tijdstip: afwisselend namiddag en avond

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

EKEREN

Contactpersoon: Ria Van den Broeck, T. 0474 80 59 54, ekeren@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum Hof De Beuken, Geestenspoor 73, 2180 Ekeren

Tijdstip: 19.30 – 22u

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

GEEL

Contactpersoon: Rina Meeus, T. 0474 49 94 90, geel@alzheimerliga.be

Locatie: afwisselend

Tijdstip: afwisselend

• 18/10/2017: Communicatie: begrijpen en begrepen worden. **Locatie:** NOAH Geel, Stelenseweg 66, 2440 Geel. Van 14u tot 16u

HEIST OP DEN BERG

Contactpersoon: Ilse Van Dessel, T. 015 22 88 99, heistopdenberg@alzheimerliga.be

Locatie: lokaal dienstencentrum De Pit / Inloophuis Dementie, Boonmarkt 27, 2220 Heist-op-den-Berg

Tijdstip: 14u (onthaal vanaf 13.30u) - 16u

Deelname: € 2

• 19/09/2017: EHBD-rugzak. Literatuur rond dementie anders bekeken

• 17/10/2017: Sociale kaart voor mantelzorgers van personen met dementie

• 21/11/2017: Vroegtijdige 'welzijns'planning: Hoe zien we de toekomst? Wat heb je al geregeld? Wat zijn de plannen? Opname? Hulp in huis? Financieel, ...

HERENTALS

Contactpersoon: Dany Vrydag, T. 0484 79 89 11, herentals@alzheimerliga.be

Tijdstip: afwisselend

• 19/09/2017 van 14u - 16 u: Mensen met dementie en hun zelfbeleving ondersteunen: over de impact van het stigma dementie, mensen laten zijn wie ze willen zijn en zich waardevol blijven voelen. En vooral: hoe kan de mantelzorger de persoon met dementie hierin ondersteunen. Er is gelegenheid tot het uitwisselen van ervaringen en vragen stellen. **Locatie en samenwerking:** WZC Vogelzang, Vogelzang 1, 2200 Herentals.

• 19/10/2017 van 18u - 20u: Het proces van dementie ... voor de mantelzorger. Er is gelegenheid tot het uitwisselen van ervaringen en vragen stellen. **Locatie:** LDC 't Convent, Begijnhof 17, 2220 Herentals

• 8/11/2017 van 18u - 20u: Wegwijs in mantelzorg: welke mogelijkheden zijn er? Informatie over het complexe zorglandschap. Er is gelegenheid tot het uitwisselen van ervaringen en vragen stellen. Door Dorien Van Dormael van het Steunpunt Mantelzorg. **Locatie en organisatie:** LDC 't Convent, Begijnhof 17, 2220 Herentals

• 29/11/2017 om 20u: In haar monoloog 'Mist, mijn moeder en ik' vertelt Leen Persijn over haar ervaringen met haar moeder met dementie, haar verwarde gedrag en onrust, zelfs agressie en dit afgewisseld met vaak hilarische anekdotes. **Samenwerking:** HuisvandeMens. **Inschrijven:** 014 85 92 90 of herentals@deMens.nu. **Locatie:** Lakenhal, 2220 Herentals.

HOOGSTRATEN

Contactpersoon: Kim Michielsen, T. 03 340 16 00, hoogstraten@alzheimerliga.be

Locatie: lokaal dienstencentrum, Stede Akkers, Jaak Aertslaan 4, 2320 Hoogstraten

Tijdstip: afwisselend

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

LIER

Contactpersoon: Christine De Smet, T. 03 490 01 30, lier@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum Sint-Jozef, Koningin Astridlaan 4, 2500 Lier

Tijdstip: afwisselend

• 26/09/2017: van 19u - 21u: de film 'Iris' met nabespreking

• 28/11/2017 van 14u - 16u: De weg kwijt, letterlijk en figuurlijk

MECHELEN

Contactpersoon: Peggy Goossens, T. 015 47 81 24, mechelen@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum De Lisdodde, Frans Broersstraat 1, 2800 Mechelen

Tijdstip: 14.30 tot 16.30u

• 26/10/2017: Moeilijke beslissingen

MECHELEN JONGDEMENTIE

Contactpersoon: Hilde Weckhuysen, T. 0470 29 11 16, jongdementiemechelen@alzheimerliga.be

Locatie: 't moNument, Lijsterstraat 2, 2800 Mechelen

Tijdstip: 19.30u - 21.30u

• 16/10/2017: Gast spreker Sjef Van Bommel over zijn boek: 'Ik ben niet kwijt'

• 11/12/2017: Ganzenbord (spel & dialoog)

MOL

Contactpersoon: Laura Weyns, T. 0495 21 41 19, mol@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum Witte Meren, Collegestraat 69, 2400 Mol

Tijdstip: vrijdagavond, van 19 tot 21u

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

NIEUW: NIJLEN - KESSEL - BEVEL

Contactpersoon: Wendy De Rijdt, T. 0479 41 34 72, nijlen@alzheimerliga.be

Locatie: afwisselend

Tijdstip: 19u - 21u

• 11/09/2017: Dementie is meer (dan) vergeten. **Locatie:** WZC Heilig Hart, Kerkeblokken 11, 2560 Nijlen

• 20/11/2017: De beleving van de mantelzorger. **Locatie:** WZC Sint-Jozef, Gasthuisstraat 10, 2560 Kessel

TURNHOUT

Contactpersoon: Marleen Mesuere-Jooris, T. 03 314 60 93, turnhout@alzheimerliga.be

Locatie: 't Kaffee, woonzorgcentrum De Wending, Albert van Dyckstraat 18, 2300 Turnhout

Tijdstip: 19.30u (onthaal vanaf 19u) - 21.30u

• 14/09/2017: Financiële ondersteuning

• 16/11/2017: Gezellig samenzijn met een hapje en een drankje

JONGDEMENTIE TURNHOUT – IN SAMENWERKING MET ONS ZORGNETWERK VZW

Contactpersoon: Hilde Weckhuysen, T. 0470 29 11 16, jongdementieturnhout@alzheimerliga.be

Locatie: 't Kaffee, woonzorgcentrum De Wending 1, Albert Van Dyckstraat 18, 2300 Turnhout

Tijdstip: 19.30 - 21.30u

• 12/09/2017: Grenzen in de zorg: Te veel of te weinig prikkels?

WIEKEVORST

Contactpersoon: Steffi Van Besouw, T. 0474 39 00 28, wiekevorst@alzheimerliga.be

Locatie: lokaal dienstencentrum Het Pluspunt, Sint-Jozefstraat 15, 2222 Wiekevorst

Tijdstip: 14 tot 15.30u

Deelname: € 2

Elke eerste dinsdag van de maand

WILRIJK

Contact: woonzorgcentrum Sint-Bavo, T. 03 820 73 00, wilrijk@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum Sint-Bavo, Sint-Bavostraat 29, 2610 Wilrijk

Tijdstip: afwisselend

• 22/09/2017 van 19u - 21u: Liegen of de waarheid zeggen

• 17/11/2017 van 13.30u - 15.30u: Dagelijkse organisatie en planning van activiteiten

ZWIJNDRECHT – IN SAMENWERKING MET ECD ORION

Contactpersoon: Koen Dockx, T. 03 253 29 29, zwijndrecht@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum De Regenboog, Regenbooglaan 14, 2070 Zwijndrecht

Tijdstip: 19 tot 21u

• 21/09/2017: Verlieservaring bij personen met dementie en mantelzorgers. Over steeds meer een stukje afscheid nemen

• 16/11/2017: Interactieve beleving. Verrassingsactiviteit

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN PROVINCIE LIMBURG

BERINGEN

Contactpersoon: Myriam Dhulst, T. 0473 30 93 32, beringen@alzheimerliga.be
Locatie: vzw Thuisverzorging de 'Eerste Lijn', Koolmijnlaan 86, 3580 Beringen
Tijdstip: 19u tot 21u
Deelname: Gratis, maar graag inschrijven bij: Myriam Dhulst, T. 0473 30 93 32 of beringen@alzheimerliga.be. Voor wie niet vrij is op deze data: dezelfde thema's worden gebracht in de Familiegroep Dementie regio Lummen.

- 7/09/2017 van 13.30u - 15.30u: Gezellige namiddag met muziek (De Daltons), koffie en koek voor mantelzorgers en de persoon waarvoor hij zorgt i.s.m. vzw Thuisverzorging De Eerste Lijn
- 12/10/2017: "Geen buitenstaanders in mijn huis!" Hulp in huis halen is vaak niet zo simpel. Hoe kan het vlot verlopen?

BREE

Contactpersoon: Tamara Mackendas, T. 0473 30 93 32, bree@alzheimerliga.be
Locatie: woonzorgcentrum de Gerkenberg, Meeuwertkiesel 90a, 3960 Bree
Tijdstip: Iedere 1ste maandag van de maand. Inloop om 19.15u en aanvang is om 19.30u. Het einde is rond 21u voorzien.

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

JONGDEMENTIE HASSELT

Contactpersoon: Lindsay Vanhaeren, T. 011 24 93 57, jongdementiehasseLT@alzheimerliga.be
Locatie: woonzorgcentrum Sint-Elisabeth, Demerstraat 80, 3500 Hasselt
Tijdstip: 19.30 tot 21.30u

• Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

LUMMEN

Contactpersoon: Manuela Vandenboer, T. 013 52 13 54, lummen@alzheimerliga.be
Locatie: lokaal dienstencentrum 't Klavertje, Dr. Vanderhoeydonckstraat 56, 3560 Lummen
Tijdstip: 19u tot 21u

- 28/09/2017: Toneelvoorstelling rond dementie i.s.m. Advertentiemogelijkheden Gemeente Lummen
- 16/10/2017: "Geen buitenstaanders in mijn huis." Hulp in huis halen is vaak niet zo simpel. Hoe kan het vlot verlopen?

MAASEIK

Contactpersoon: Miek Vandenbergh, T. 089 56 38 94, maaseik@alzheimerliga.be
Locatie: vergaderzaal woonzorgcentrum De Maaspoorte, Sionstraat 21, 3680 Maaseik
Tijdstip: Iedere 3de maandag van de maand. Inloop om 19.15u en aanvang is om 19.30u.

- Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

OVERPELT

Contactpersonen: Wendy Ceelen en Veerle Janssen, T. 011 80 56 56, overpelt@alzheimerliga.be
Locatie: woonzorgcentrum Immaculata, Dorpsstraat 58, 3900 Overpelt
Tijdstip: 19.30 tot 21.30u

- 21 september 2017
- 30 november 2017

JONGDEMENTIE OVERPELT

Contactpersonen: Wendy Ceelen en Veerle Janssen, T. 011 80 56 56, jongdementieoverpelt@alzheimerliga.be
Locatie: woonzorgcentrum Immaculata, Dorpsstraat 58, 3900 Overpelt
Tijdstip: 20 tot 22u

- 19 september 2017
- 28 november 2017

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

AALTER

Contactpersonen: Jessica Van der Plaetsen en Isabel Claeys, T. 09 391 09 77, aalter@alzheimerliga.be
Locatie: woonzorgcentrum Veilige Have, Lostraat 28, 9880 Aalter (in de cafetaria)
Tijdstip: afwisselend

- 21/09/2017 van 19.30u - 21.30u: Monoloog 'Va is Koning' in samenwerking met dementievriendelijke gemeente Aalter* 19/10/2017 van 14u - 16u: Als eten een zorg wordt door Sabine Boerjan* 16/11/2017 van 19.30u - 21.30u: Fixatie en alternatieven door Philip Thuyt

DEINZE

Contactpersonen: Pierre Van Houcke, T. 09 372 83 50, deinze@alzheimerliga.be

Locatie: zaal 'De Rekkellinge', D. Delcroixstraat 1A, 9800 Deinze
Tijdstip: telkens van 14 tot 16u

- 26/10/2017 van 14u - 16u: Draagkracht versus draaglast: verschil tussen theorie en praktijk.

DENDERMONDE

Contact: Ate Mertens, T. 0485 14 32 78
Locatie: A.Z. Sint-Blasius (grote vergaderzaal), Kroonveldlaan 50, 9200 Dendermonde
Tijdstip: 19.30u - 21.30u

- 11/10/2017 van 19.30u - 21.30u: Seksualiteit en intimiteit bij dementie.

EKKLO

Contactpersoon: Frederik Kochuyt, T. 0486 44 07 09, eeklo@alzheimerliga.be
Locatie: lokaal dienstencentrum Zonneheem, Schietpoelstraat 9, 9900 Eeklo
Tijdstip: 14 tot 16u

- 07/09/2017: Beleving van de persoon met dementie.
- 09/11/2017: Vroegtijdige zorgplanning.

GAVERE

Contactpersoon: Katy Van Hoecke, T. 09 389 20 31, gavere@alzheimerliga.be
Locatie: lokaal dienstencentrum Den Oever, Kloosterstraat 6, 9890 Gavere
Tijdstip: Elke 4e donderdag van de maand van 15u - 17u

- Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

GENT

Contactpersonen: Jan Barbe, T. 09 223 02 82, gent@alzheimerliga.be
Locatie: polyvalente zaal van woonzorgcentrum Tempelhof, St. Margrietstraat 36, 9000 Gent
Tijdstip: 19.30u - 21.45u

- 12/09/2017: Het spel van de verbeelding door Bjorn De Raedt & Nele Van Schelvergem
- 10/10/2017: Verlies en rouwbeleving door Nele Van Schelvergem
- 14/11/2017: Wanneer kunnen we spreken van dementie? door Jan Barbe

JONGDEMENTIE GENT - IN SAMENWERKING MET ECD PARADOX

Contactpersoon: Veerle De Bou, T. 09 233 14 38, veerle.debou@ecd-paradox.be
Locatie: regionaal expertisecentrum dementie Paradox, Molenaarsstraat 34, 9000 Gent (parking woonzorgcentrum Sint Jozef)
Tijdstip: 19.30 - 21.30u

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

AARSCHOT

Contactpersoon: Jacqueline Alaerts, T. 016 48 90 41, aarschot@alzheimerliga.be
Locatie: afwisselend
Tijdstip: van 19.30 - 21.30u

- 18/09/2017 om 19u (onthaal met drankje vanaf 18.30u): Praatcafé Dementie: 'Mijn vader, mijn woorden' door Rosemie Mels. Locatie: LDC Orleanshof, Leuvenestraat 148, 3200 Aarschot
- 2/10/2017 van 19.30u tot 21.30u: Familiegroep Dementie. Locatie: LDC Orleanshof, Leuvenestraat 148, 3200 Aarschot
- 13/11/2017 om 19u (onthaal met drankje vanaf 18.30u): Praatcafé Dementie: 'Ook waterdragers hebben dorst': zelfzorg voor mantelzorgers, door dr. Erna Claes, dr. in de psychologie. Locatie: LDC Orleanshof, Leuvenestraat 148, 3200 Aarschot
- 27/11/2017 van 19.30u tot 21.30u: Familiegroep Dementie. Locatie: LDC Orleanshof, Leuvenestraat 148, 3200 Aarschot

- 11/09/2017: In gesprek met de dementie-expert. Tijdens deze ontmoetingsgroep staan jullie vragen en verhaal centraal.
- 27/11/2017: Vragen over intimiteit en seksualiteit. We merken dat dit een gevoelig item is dat toch een grote impact heeft op de relatie en de omgang tussen partners. In aanwezigheid van een seksuologe maken we dit thema bespreekbaar.

NINOVE

Contactpersoon: Kristel Van Vreckem, T. 0477 34 05 67, ninove@alzheimerliga.be
Tijdstip: afwisselend

- 14/09/2017 van 19u - 21u: Vroegtijdige zorgplanning bij dementie. Locatie: WZC Wilgendries, Plekkerstraat 1, 9404 Aspelare
- 9/11/2017 van 14u - 16u: Financiële en materiële ondersteuning. Locatie: WZC Klateringen, Centrumlaan 173, 9400 Ninove

SINT-NIKLAAS

Contactpersoon: Lut Heyndrickx, T. 0468 27 93 46, sintniklaas@alzheimerliga.be
Locatie: lokaal dienstencentrum De Wilg, Lamstraat 23, 9100 Sint-Niklaas
Tijdstip: 19u tot 21u

- 21/09/2017 van 19u - 21u: 'Wat als ...? Vroegtijdige zorgplanning bij personen met dementie' door een medewerker van het Netwerk Palliatieve Zorg Waasland. Locatie: Bibliotheek Sint-Niklaas, H. Heymanplein 3

WONDELGEM

Contactpersoon: Anneleen Steyaert, T. 09 216 19 69, wondelgem@alzheimerliga.be
Locatie: cafetaria woonzorgcentrum De Liberteyt, Vroonstalledries 22, 9032 Wondelgem
Tijdstip: 19 - 21u

- 26/09/2017: Intimiteit en seksualiteit bij personen met dementie door Nelle Frederix (ECD Paradox)
- 28/11/2017: Zorgen voor een persoon met dementie: draagkracht en draaglast in balans.

BRUSSEL

Contactpersoon: Expertisecentrum Dementie Broes, brussel@alzheimerliga.be
Locatie: afwisselend
Tijdstip: afwisselend

- 21/09/2017 van 14u tot 16.30u: Welke thuiszorgdiensten bestaan er en welke hulp bieden zij aan? Welke hulpmiddelen bestaan er in de thuiszorg? Locatie: LDC De Kaai, Bergensesteenweg 436, 1070 Anderlecht
- 18/11/2017 van 14u tot 16.30u: Grenzen van en bij vrijheidsbepalende maatregelen bij personen met dementie. Locatie: LDC Chambéry, Chambérystraat 24, 1040 Etterbeek

DILBEEK

Contactpersonen: Jan Hertecant, na 18u (T. 0478 11 59 10 of 02 568 06 44) of Nathalie Van Dorpe/Ann Vermoesen (T. 02 568 07 10), dilbeek@alzheimerliga.be

REGIONALE WERKING

Locatie: cafetaria seniorencentrum Breugheldal, Itterbeeksebaan 210, 1701 Itterbeek
Tijdstip: vanaf 19.30u

- 27/09/2017 om 14 uur: De kracht van muziek op het geheugen. Muziek voor en door jong en ouder door kinderkoor Dil'arte en contactkoor De Regenboog – Breugheldal.
- 23/11/2017: Dementievriendelijk wonen, belang van woningaanpassing en valpreventie door Nathalie Verlinden, ergotherapeute en Pol Walravens, kinesitherapeut

PAJOTTENLAND

Contactpersoon: Jasmijn Driegelinck, T 02 377 54 15, pajottenland@alzheimerliga.be

Locatie: cafetaria van woonzorgcentrum Mater Dei, Molenhofstraat 31, 1670 Heikruis

Tijdstip: van 19 tot 21.30u

Er wordt telkens een thema besproken, waarbij de aanwezigen vragen kunnen stellen en ervaringen kunnen uitwisselen. Opvang en/of vervoersproblemen?

Wij zoeken samen een gepaste oplossing. Bel 02 398 00 18 (Jasmijn Driegelinck en Veerle Derijcke).

- 26/09/2017: Heeft op bezoek gaan bij een persoon met dementie nog zin?
- 28/11/2017: Palliatieve zorg bij dementie

STEENOKKERZEEL-MELSBROEK-PERK

Contactpersoon: Nancy Baert, T 02 257 44 18, steenokkerzeel@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum Floordam, lokaal dienstencentrum Omikron, Vanheylenstraat 71, 1820 Melsbroek

Tijdstip: van 17 tot 19u

- 28/09/2017: Mens in mijn dementie door Arno Vansichen
- 30/11/2017: Film (titel nog te bepalen) met nabespreking

TIENEN

Contactpersoon: Veronique Reynaerts, T 016 80 11 57, tienen@alzheimerliga.be

Locatie: lokaal dienstencentrum Sint-Alexius, Veldbornstraat 26, 3300 Tienen

Tijdstip: 19 tot 21u

- 12/09/2017
- 21/11/2017

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

BRUGGE

Contactpersonen: Bernard Gabriels, T. 050 35 55 18, brugge@alzheimerliga.be

Marie-Jeanne Goossens, T. 050 36 40 56

Locatie: woonzorgcentrum Westervier, Speelpleinlaan 44, 8000 Brugge

Tijdstip: 14 tot 16u

- Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

GISTEL

Contactpersoon: Anja Vroomen, T. 059 79 51 71, gistel@alzheimerliga.be

Locatie: De Zonnewijzer, Bruidstraat 9, 8470 Gistel

- Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

KORTRIJK

Contactpersonen: Ivan Vandecandelaere (referentiepersoon dementie woonzorgcentrum De Ruyschaert)

T. 056 24 55 24, ivan.vandecandelaere@de-ruyschaert.be, Hilde Roelands (referentiepersoon dementie, woonzorgcentrum Sint-Carolus) T. 056 24 52 71,

kortrijk@alzheimerliga.be

Tijdstip: 14 tot 16u

- 12/09/2017. Locatie: WZC De Ruyschaert, Kloosterstraat 25 - 8510 Marke

- 24/10/2017. Locatie: WZC Sint-Carolus, Groeningelaan 7 - 8500 Kortrijk

JONGDEMENTIE KORTRIJK - IN SAMENWERKING MET ECD SOPHIA

Contact: Charlotte Cool, T. 056 32 10 75, jongdementiekortrijk@alzheimerliga.be

Locatie: regionaal expertisecentrum dementie Sophia, Budstraat 20, 8500 Kortrijk

Tijdstip: 14 tot 16u

- 19/09/2017: avondactiviteit, op voorhand inschrijven a.u.b.
- 24/11/2017

MENEN

Contactpersoon: Anne-Mie De Bosscher, T. 056 52 72 84, menen@alzheimerliga.be

Locatie: lokaal dienstencentrum Allegro, Volkslaan 302, 8930 Menen

Tijdstip: afwisselend

- Het najaarsprogramma is nog niet gekend. Hou de website in de gaten.

OOSTENDE

Contactpersonen: Hilde Rentmeesters, T 059 55 55 90, Evelien Cheroutre, T 0498 70 09 10, oostende@alzheimerliga.be

Locatie: dienstencentrum De Schelpe, Elisabethlaan 32, 8400 Oostende

Tijdstip: van 19.30 tot 21.30u

- 19/10/2017: Medische aspecten van dementie door Dr. Verhalle, neuroloog AZ Sint-Jan Campus, Oostende

ROESELARE

Contactpersonen: Marian Claeys, T. 051 24 96 54, roeselare@alzheimerliga.be

Locatie: woonzorgcentrum Ter Berken, Zijstraat 59, 8800 Roeselare

Tijdstip: 13.45 tot 15.45u (onthaal vanaf 13.30u).

- 17/10/2017 van 13.30u tot 16.30u: Ontmoetingsdag voor mantelzorgers van mensen met dementie

STEUN ONS: DOE EEN GIFT!

Alzheimer Liga Vlaanderen vzw is een vrijwilligersorganisatie die maar kan bestaan dankzij giften en legaten van sympathiserende personen en instanties. Alle storting van giften in eenzelfde jaar mogen samengeteld worden om het giftentotaal te bepalen. Alzheimer Liga Vlaanderen is door de wetgever gemachtigd om fiscaal aftrekbare giften te ontvangen. Dit wil zeggen dat u vanaf een storting van in totaal minstens 40 euro per jaar (storting lidgeld niet inbegrepen) een belastingvermindering krijgt van 45 %! Wij maken uw attest op en sturen u dit binnen drie maanden na het einde van het schenkingsjaar. Spijtig genoeg is er (nog) geen belastingvermindering mogelijk voor schenkers die wegens een laag inkomen geen belasting betalen. Zij kunnen hun gift best laten storten door iemand die wel kans maakt op belastingvermindering.

Vele weldoeners storten giften naar aanleiding van speciale gebeurtenissen zoals jubileum, verjaardag, overlijden, Werelddag Dementie of symposium. Anderen organiseren een benefietactie zoals een wandelmarathon of een wafelslag om ons te kunnen sponsoren. Alle redenen zijn geschikt om een goed doel als onze Liga te steunen!

U kan onze goede bedoelingen ook steunen door ons te vermelden in uw testament. Legaten zijn voor ons een welkome bron van inkomsten en u mag er gerust in zijn dat wij uw nalatenschap alle eer zullen aandoen.

Dankzij giften en legaten is Alzheimer Liga Vlaanderen gegarandeerd onafhankelijk van politieke, religieuze of economische belangen en kan zij pluralistisch en zelfstandig werken.

Laat ons samen dementie draagbaar maken: doe een gift of vermeld ons in uw testament!